

มหาวิทยาลัยราชภัฏ

MAHACULAGAJASARA

มหาวิทยาลัยราชภัฏ

นิตยสารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

ปีที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๖ - ธันวาคม ๒๕๕๖ Vol. 4 January 2013 - December 2013

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อการศึกษาพระพุทธศาสนา
๒. เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา
๓. เพื่อเป็นแหล่งแสดงผลงานทางวิชาการและความคิดเห็น
๔. เพื่อแสดงกิจการของมหาวิทยาลัยและคณะสงฆ์

คณะกรรมการจัดทำนิตยสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ

คณะที่ปรึกษา

พระธรรมโมลี (ดร.)
พระครูอมรธรรมนิเทศ์ (ดร.)
พระครูโสภิตธรรมจันทร์
พระครูปริยัติกิจธำรง
พระครูปริยัติธรรมประยุต
พระครูปฐมสังฆการ
พระครูพิพิธสังฆการ
นายธงชัย มุ่งเจริญพร
นายประสงค์ จักรคำ

ผู้จัดการ

พระมหาวิรัตน์ โสภณสีโล (ดร.)

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นายธนุ ศรีทอง

บรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณา

นายไชยรัตน์ ปัญญาเอก

กองบรรณาธิการ

พระศรีวิสุทธิคุณ
พระมหาวิรัตน์ โสภณสีโล (ดร.)
พระครูศรีสุนทรสรกิจ (ผศ.ดร.)

พระมหาวิรัตน์ ศรีวัโส
พระครูสาธุกิจโกศล
พระครูปริยัติภัทรคุณ
พระมหาสมบัติ ฐานาโร
ผศ.กฤษณ์นัท แสงมาศ
ผศ.ทวีศักดิ์ ทองทิพย์
ผศ.บรรจง โสคาดี
นายธนุ ศรีทอง

ฝ่ายศิลปกรรม

พระครูสิทธิธรรมวรคุณ
นายอนุสรณ์ ประกอบดี

ฝ่ายธุรการ

นางสาวเพ็ญศรี อินทร์ชัย
นางก่องกาญจน์ สีเสด
นางสาวจันทรา บุตรดี
นางสาวฉัฐพร บุญปก

ส่วนงานที่รับผิดชอบ

สำนักวิชาการวิทยาเขตสุรินทร์

เจ้าของ

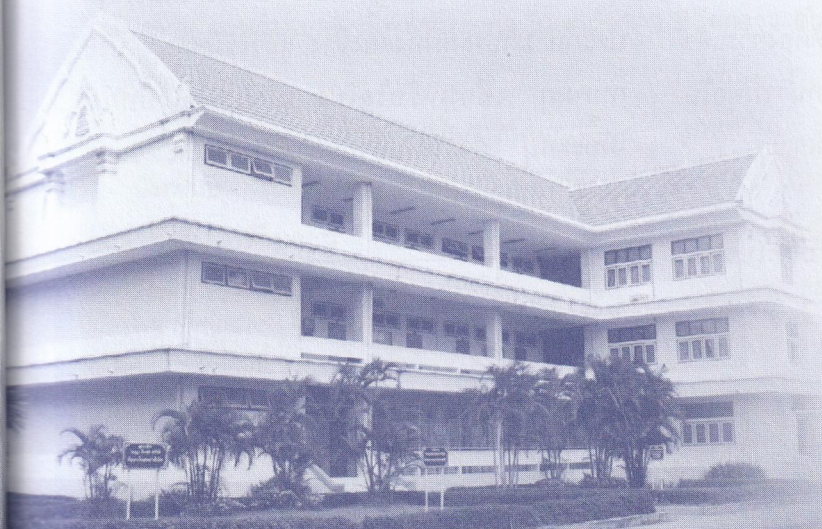
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
หมู่ที่ ๘ (ห้วยเสนา) ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดสุรินทร์ ๓๒๐๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๔๔๑๔-๒๑๐๖, ๐-๔๔๑๔-๒๐๕๔,
๐-๔๔๑๔-๒๑๐๗

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

จารคัมภีร์.....	๔
ปริวรรตพระคัมภีร์โบราณ.....	๑๒
สัตราโกนเจา.....	๒๑
การประยุต์พระพุทศาสนา.....	๒๖
ประวัติพุทธศิลป์สากล.....	๓๔

จารคัมภีร์

กิจกรรมสืบทอดพระพุทธธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ของพระนิสิตนักศึกษาคณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

โดย : อาจารย์บุญเรือง คัชมาย์^๑

การเตรียมใบลานและกรรมวิธีจาร *

ขบวนการที่ ๑ การคัดเลือกใบลาน

การเตรียมใบลานเพื่อจารคัมภีร์นั้น ใบลาน
ท่านไปตัดเอาช่อยอดลานที่มีลักษณะสวย สมบูรณ์
คือตัดเอาตรงยอดของลำต้น ตัดขณะที่ยอดตาลยัง
เกาะติดเป็นช่อยอยู่ เมื่อตัดมาแล้วใช้มีดคมผ่าปลาย
ยอดออก ฉีกเป็นใบย่อยๆ ทีละคู่แล้วนำมาตัดทอน
โคนและปลายให้เหลือประมาณ ๗๐ เซนติเมตร
ครั้นแล้วคัดเลือกใบหน้าดีไว้ ชาวลานเรียกว่า
"ลานคัด" เป็นส่วนที่จะนำไปใช้สำหรับจารคัมภีร์
ส่วนที่เหลืออาจจะนำไปใช้งานในเชิงอุตสาหกรรม
ทั่วไปเช่นจักสานหมวก กระเป๋าถือ เป็นต้น ครั้น
แล้ว นำมาตากแห้ง เมื่อแห้งได้ที่แล้ว นำมาจัดเป็น
มัดเล็กๆ มัดละ ๒๕ ใบ ๒ มัดโดยใช้ตอกมัดไขว้กัน
เรียกว่า "ใบลาน ๑ แหนบ" แล้วนำไปมัดรวมกัน
๒๐ แหนบ เท่ากับ ๑,๐๐๐ ใบ เรียกว่า "ใบลาน ๑
ซอง"

ขบวนการที่ ๒ การนำไปชุบน้ำ

เมื่อได้เตรียมขั้นแรกได้ลานตามที่ต้องการแล้ว
นำใบลานที่เตรียมไว้นั้นไปแช่น้ำให้เปียกน้ำชุ่มทุกใบ
ครั้นแล้ว นำไปผึ่งตั้งให้แห้งดี แล้วนำมาเจาะรู
อุปกรณ์ที่ใช้

๑. ไม้ชนอบ (ขึ้นขอบ) สำหรับวัดใบลาน
เพื่อเจาะรู อาจนำแผ่นกระดานหนาๆ แข็งแรง
แล้วตีตะปูฝังให้ส่วนแหลมโผล่ออกมา

๒. ไม้ประกบ, หรือดั่งกับ หรือเรียกว่า ไม้
หนีบ ๒ อัน

๓. ไม้กลัด (สำหรับร้อยใบลานที่เจาะแล้ว)

เมื่อเตรียมการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็นำใบลาน
ทีละใบมาทาบกับไม้ชนอบที่ฝังตะปู เมื่อหนีบหัว
ท้ายให้แน่นแล้วก็กระแทกไปที่ไม้แทงลาน ตะปูทั้ง
สองก็จะเจาะใบลานเป็น ๒ รู เมื่อเจาะแล้วเท่ากับ
แบ่งใบลานออกเป็น ๓ ส่วนเท่า ๆ กัน หลังจากนั้น
นำไม้กลัดมากลัดมัดละ ๒๕ ใบ ครั้นแล้วใช้ไม้
ประกบ มาประกบทั้งสองข้าง แล้วใช้มีดคมๆ หรือ
กบคมๆ ฉีกหรือไสใบลานให้เสมอเรียบกับ
ไม้ประกบ ก็จะได้ใบลานขนาดเท่ากันและมีขนาด
เท่ากับไม้ที่นำมาประกบ

* ข้อมูลทั่วไปจากพระครูโสมภณวัชรคุณ (หลวงปู่พรั่ง เมธังกร)
วัดนิลาเทเวศน์ ต.เขวาสินรินทร์ อ.เขวาสินรินทร์ จ.สุรินทร์

๑ อาจารย์บุญเรือง คัชมาย์ พธ.บ. (พุทธศาสตรบัณฑิต) มจร , ศ.คม. โบราณคดี, เขมรศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ
ผู้อำนวยการเขมร มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

ขบวนการที่ ๓ การเจาะรู

หลังจากที่ได้ใส่ใบลานได้เสมอกันดีแล้ว ให้ดึงไม้กลัดออก แล้วใส่ไส้ คือนำก้านเส้นเล็กๆ ที่เรียกว่า "ไส้ลาน" นำมาร้อยรูใบลานทั้งสองข้างเข้าด้วยกัน ประมาณ ๕๐๐ ใบ เรียกจำนวนใบลานนี้ว่า ๑ กับ (ตังกับ) หรือ ๒๐ ผูก ครั้นแล้วนำไม้ขนอบมาประกบหน้าหลังอีกครั้งหนึ่ง แล้วนำเข้าเตาอบ

ขบวนการที่ ๔ การอบ

อุปกรณ์ ที่ต้องเตรียม

๑. ซีจักรยาน เตาที่ต้องการ

๒. ลูกประคบ

เมื่อเตรียมการขบวนการที่ ๓ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็นำเข้าเตาอบ และอบอย่างน้อยประมาณ ๒ คืน หรือ ๔๘ ชั่วโมง ทั้งนี้โดยเตาอบหนึ่งเตาสามารถอบใบลานได้ ๓๐ กับ และเมื่อผ่านการอบแล้ว เพื่อให้รูที่เจาะด้วยตะปูนั้นดูสวยงาม ให้เอาซีจักรยานมาเผาไฟให้แดงฉาน แล้วนำไปเจาะรูเก่าอีกครั้งหนึ่ง ครั้นแล้ว นำใบลานไปลงไฟด้านใดด้านหนึ่ง น้ำมันในใบลานจะไหลซึมออกทั้งสองด้าน แล้วนำลูกประคบ ขัดถูให้น้ำมันกระจายไปทั่วใบลานทั้งสองด้าน การทำดังกล่าวนี้ทำให้ใบลานเป็นเงามันและคงทน

อนึ่งถ้าประสงค์ให้ใบลานั้นคงทนนานเป็นร้อยเป็นพันปี โบราณท่านเอาทรายไปคั่วให้ร้อนแล้วโปรยลงไปใต้ใบลาน (แทนการเอาไปลงไฟ) แล้วนำลูกประคบขัดถู ท่านว่า จะทำให้น้ำมันในใบลานไม่ไหลซึมออก ทั้งจะกลายเป็นน้ำยารักษาใบลานไปในตัว ยังทำให้ใบลานเป็นเงางามด้วย

ขบวนการที่ ๕ ลงรักปิดทอง

อุปกรณ์

๑. รักสีดำ

๒. ชาติแดง

๓. น้ำทอง และแปรง

เมื่อขัดถูใบลานได้ที่แล้ว ก็นำรักสีดำหรือชาติสีแดง มาทาขอบล่างบนทั้งสองด้าน ครั้นรักหรือชาติแห้งแล้ว ก็จะทำกรปิดทอง เราเรียกว่า "ลงรักปิดทอง" แล้วนำใบลานไปทำการจารจารึกต่อไป

อนึ่งการตัดขนาดของใบลานั้น ถ้าประสงค์จะนำไปจารคัมภีร์เทศนา เช่น พระเวสสันดรชาดก คำสั่งสอนต่างๆ ท่านจะตัดขนาดคัมภีร์ใบลานที่พบที่วัดกลาง อำเภอเมืองจังหวัดสุรินทร์ ยาว ๒๔ นิ้ว กว้าง ๒ นิ้ว (ศาสตราโกนเจา = ว่าด้วยคำสั่งสอนลูกหลาน) แต่บางศาสดรมีความยาว ๒๑ นิ้ว นอกจากนั้นยังพบคัมภีร์ใบลานที่จารึกอักษรลาวโบราณ หรือที่ชาวอีสานเรียกว่า "อักษรธรรม" ถ้าหากว่าประสงค์จะนำไปเขียนจารึกคาถาอาคม หรือจารึกโอสถโบราณ "ส่วนใหญ่มักจะตัดขนาดประมาณ ๗ นิ้วครึ่ง"

อุปกรณ์

๑. ไบลานเปล่า
๒. เหล็กจาร, สันบรองจาร
๓. เครื่องมือตีเส้นหรือดัดเส้น
๔. ลูกประคบ
๕. ชันหรือน้ำมันยาง, ถ่านบดผสมน้ำข้าวหรือเฒ่าไฟ

การเตรียมการ

เหล็กจาร วิธีเตรียมเหล็กจารท่านเอาท่อนไม้ที่ทนทานแข็งแรง มีน้ำหนักพอสมควร แล้วนำมาเหลาจนยาวประมาณเท่านิ้วมือ ยาวประมาณ ๑๐ ซม. หรือประมาณ ๑ คืบเศษ แล้วตอกเข็ม หรือตะปูขนาดครึ่งนิ้วเข้าไปตรงกลางของปลายข้างหนึ่ง แล้วเหลาให้แหลม หรือบางที่ท่านตอกเข็ม แล้วหักให้มีส่วนเผล่มาหนึ่งจึงเหลา แล้วจึงนำเหล็กจารนั้นไปฝนกับหินลับมีดให้แหลมพอสมควรอีกครั้งหนึ่ง จึงนำมาเขียนคัมภีร์ได้

อนึ่งเหล็กจาร นั้นนอกจากจะใช้จารคัมภีร์แล้วยังใช้สำหรับสักยันต์ หรือ ลง “๙” ได้ด้วย

เครื่องมือตีเส้น

เครื่องมือตีเส้นนั้นทำได้โดย นำไม้มาตีเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีขนาดใหญ่กว่าไบลานเล็กน้อย แล้วนำด้ายมาขึงให้ตึงกับกรอบไม้สี่เหลี่ยมนั้น โดยกำหนดขนาดเว้นบรรทัดพอดี ซึ่งโดยปกตินั้น ถ้าจารอักษรขอมหรือเขมร ประมาณ ๔-๕ บรรทัดมาตรฐาน แต่ถ้าอักษรอื่นๆ ๓ บรรทัดก็มี ; ที่พบมีดังนี้ พระราชพงศาวดารเขมร จาร ๕ บรรทัด, พระคัมภีร์ต่างๆ ไป ๕ บรรทัด, คัมภีร์ฉบับกรม

ภาษาเขมรสุรินทร์ ๔ บรรทัด, คัมภีร์มูลกัจจาย จาร ๓ บรรทัด ฯลฯ

วิธีตีเส้น

ใช้ลูกประคบหรือสำลิตูบผงถ่านไฟฉายที่บดละเอียดแล้ว หรือนำลูกประคบไปทุบกับเฒ่าที่ติดกับกันหม้อข้าวหรือกะทะ ที่ขูดและผสมกับน้ำมันยางหรือชัน แล้วนำไปถูกับเส้นด้ายที่ขึงติดกับแผ่นไม้สี่เหลี่ยมที่เตรียมไว้ แล้วใช้หัวแม่มือกับนิ้วชี้จับเส้นด้ายตึงติดกับไบลานที่รองเตรียมไว้ที่ละเส้น ก็จะได้บรรทัดบนไบลานที่ต้องการ

กรรมวิธีการจาร

คำว่า “จาร” คือการเขียนตัวหนังสือโดยใช้เหล็กแหลม (มีด้าม) ลงในไบลาน

อนึ่งในการจารนั้น ผู้จารจะนั่งลงกับพื้น นั่งชันเข่าขวา ขาซ้ายราบพับกับพื้น โดยหัวเข่าชี้ไปทางซ้าย (หรือตามถนัด) มือซ้ายถือไบลานที่จารซึ่งผูกแนบไว้กับสันบรองจาร หรือแผ่นไม้ที่พอดีกับไบลาน โดยวางทับบนช่วงหัวเข่าขวา มือขวาถือเหล็กจาร สำหรับต้นแบบของไบลานที่จารตามนั้นวางไว้บนที่ตั้งหรือพนักที่มีขาตั้งไว้ข้างหน้าระดับสายตา ห่างพอดีกับสายตาสามารถมองเห็นได้ชัด และพนักที่ตั้งต้นแบบที่จารนั้น ก็มีพื้นที่ หรือพนักสำหรับวางเหล็กจาร ซึ่งบางที่ท่านที่จารหนังสือมากๆ จะทำเหล็กจารไว้อย่างน้อย ๒-๓ ด้าม ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการเลือกเหล็กจารที่แหลมคมหรือที่เหมาะสมกับไบลานที่จารนั้นๆ นอกนั้นยังวางไบลานที่จารแล้วก็ได้

การจารนั้น ใช้ฝ่ามือด้านซ้ายและนิ้วทั้งสี่
รองรับหมอนที่สอดใบลานที่เตรียมไว้แล้ว ใช้มือ
แม่มือข้างซ้ายวางทาบลงบนใบลาน ใช้มือขวาถือ
เหล็กจาร จรดปลายเหล็กจารไปได้บรรทัด แล้วทำ
การลากเส้นตัวอักษร อนึ่งพึงทราบว่าการจาร
ใบลานนั้น ท่านจารได้บรรทัดมิใช่เหนือบรรทัด
เหมือนเขียนหนังสือทั่วไป และการลงน้ำหนัก
เหล็กจารนั้นก็สำคัญ อย่ากดหนักเกินไปจะทำให้
ใบลานทะลุ ทั้งนี้เพราะการจารนั้นต้องจารทั้งสอง
ด้าน ถ้าจารผิดพลาดโบราณท่านจะทำเครื่องหมาย
วงกลมหรือขีดเส้นตั้งบนอักษรตัวนั้น เป็นที่เข้าใจว่า
ฆ่าทิ้งหรือไม่เอา

วิธีนั้งจารใบลานนั้นบูรณณาจารย์ ท่านนั้ง
จาร โดยนั้งชันเข้าขวาทำมุมเอียงประมาณ ๔๕
องศา มือขวาจับใบลานที่จะจาร โดยอาจจะนำ
ใบลานที่จารแล้ว หรือใบลานเปล่า ใบหรือสองใบ
มารองใบลานที่จะจาร โดยเอานิ้วมือขวารองพื้นที่
ที่จะจารและขยับย้ายไปเรื่อยๆ มือขวาถือเหล็กจาร
ประโยชน์ที่ใช้นิ้วมือขวารองใบลาน ก็เพื่อการสัมผัส
รู้ว่า ปลายเหล็กที่จารนั้น ไม่หนักเกินไป เพราะถ้า
กดหนักเกินไป ใบลานจะทะลุ จะจารด้านหลังอีก
ไม่ได้ สำหรับเขม่าที่จะทานั้น บางท่านเอาถ่านที่
บดละเอียด ผสมกับน้ำข้าวเอนาสีชุบแล้วทา วิธีนี้
ข้าพเจ้านำมาใช้ได้ผลดีมาก และเมื่อแห้งดีแล้ว
นำแกล็กเกอร์มาขโลม จะทำให้ใบลานสวยงาม
และคงทน

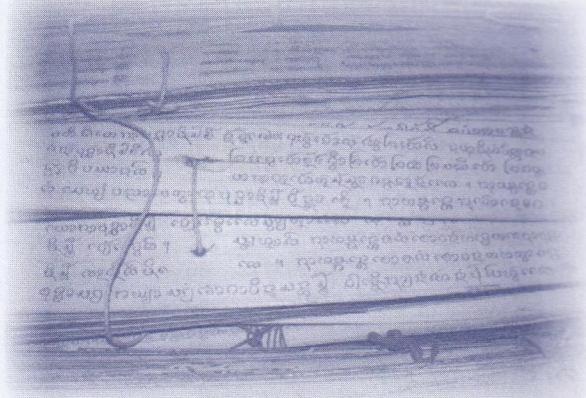
อนึ่ง พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณศรีวิสุทธิ
คุณ เล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่าเมื่อประมาณ พ.ศ. ๙๐๐
พระพุทโธมหาราชาจารย์ ได้เดินทางจากประเทศอินเดีย
ไปยังลังกาทวีป ท่านได้พบกับพระธรรมปาละ พระ
ธรรมปาละทราบว่า พระพุทโธมหาราชาจารย์ กำลังไป
ลังกาเพื่อสืบทอดพระพุทธธรรม ท่านจึงมอบเหล็ก
จารคัมภีร์ ๑ อัน พร้อมกับผลสมอ ท่านเจ้าคุณ
ปารภว่า พระธรรมปาละถวายเหล็กจารพร้อมสมอ
แต่พระพุทโธมหาราชาจารย์ น่าจะมีนัยอะไรสักอย่าง
ในการนี้ข้าพเจ้า ได้ทดลองนำผลสมอมานำ แล้วเอา
เหล็กจารจุ่มสมอแล้วจารใบลานดู ปรากฏว่าจารได้
ดี ครั้นแล้วผ่านลูกสมออุทาที่อักษรที่จาร ปรากฏตัว
หนังสือออกสีดำเป็นที่น่าอัศจรรย์ ไม่ต้องใช้เขม่าทา

การนั้งจารคัมภีร์ที่ถูกต้อง (แบบเขมร)

การนั้งจารคัมภีร์ (แบบลาว)

กรรมวิธีทาเขม่าหรือลบใบลาน

เมื่อจารเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้นำลูกประคบ ซึ่งทำด้วยผ้าด้ายดิบห่อมัดด้วยสำลีให้แน่น ไปชุบกับเขม่าที่ผสมกับน้ำมันยางหรือชันเตรียมไว้ การทานั้นต้องทาให้ทั่ว ให้เขม่าเข้าไปจับในร่องตัวอักษร ทุกตัว ลำดับนั้นบางแห่งท่านเอาทรายละเอียดตาก แดดหรือควั่วด้วยกะทะให้ร้อน แล้วนำมาโรยบนลาน ที่จาร ครั้นแล้วนำลูกประคบขัดถูอีกครั้งหนึ่ง หรือ บางแห่งท่านนำรำละเอียดมาขัดถู การทำเช่นนี้ ทำให้ใบลานเป็นเงางาม อักษรเด่นชัดและคงทน การขัดถูลานด้วยกรรมวิธีนี้เรียกว่า "การลบใบลาน"

อีกประการหนึ่ง ท่านให้เอาถ่านที่บดละเอียด ผสมกับน้ำข้าว (หรือน้ำที่ต้มข้าว โดยนำมาผสมกับ ผงถ่าน แล้วใช้สำลีชุบ นำมาทาถูไปมา เขม่าก็จะ เข้าไปจับในร่องตัวหนังสือที่จาร เมื่อแห้งดีแล้ว ถ้ามี แลคเกอร์ขลิบทับอีกที จะทำให้เงางามยิ่งขึ้น

การใส่ตัวอักษรหรือเลขหน้า การใส่เลขหน้า ใบลานนั้นนั้น ท่านให้ใส่เลขหน้าทางซ้ายมือของ ใบลาน และใส่หน้าที่ ๒ ของลาน

การทำปกและซื้อคัมภีร์

โบราณท่านให้น้ำใบลานเปล่า มาอย่างน้อย สิบใบ มาทำปกโดยวางด้านหน้า ๒ ใบ ด้านหลัง ๒ ใบ ครั้นแล้วนำด้ายสีสันคงทนมาร้อยรู ซึ่งส่วนใหญ่ จะเจาะรูทางซ้ายมือเพื่อสะดวกในการเปิดอ่าน สายร้อยรูนี้เรียกว่า "สายสนอง"

ไม้ประกบ

เพื่อให้การจัดเก็บพระคัมภีร์นั้น เป็นระเบียบ คงทน ท่านให้ทำไม้ประกบ ๒ แผ่น ซึ่งมีขนาด เท่ากันกับใบลาน ทั้งนี้อาจเลือกไม้ที่คงทนเช่นไม้สัก ไม้มะค่าเป็นต้น ในสมัยโบราณเองอาจข้างมาทำ ไม้ประกบกี้มี แล้วใช้เชือก ๒ เส้นมัดไม้ประกบ

ผ้าห่อพระคัมภีร์

แต่โบราณกาลมาเชื่อกันว่า การได้สร้าง คัมภีร์นั้นว่ามีอาณิสสส์มาก โดยเปรียบเทียบว่า สร้างอักษรตัวหนึ่งเท่ากับสร้างพระพุทธรูปปฏิมากร องค์หนึ่งทีเดียว ดังนั้นผู้ที่มิได้ช่วยจารตัวอักษร หรือคัมภีร์ ส่วนใหญ่จะเป็นอุบาสิกา ก็จะขอมีส่วน ร่วมแรงสำคัญในการสร้างคัมภีร์ ด้วยการบริจาค ผ้าห่อคัมภีร์ ซึ่งมักเป็นผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าซิ่น ผ้าทอ ยกดิน หรือผ้าด้ายดิบ เป็นต้น และผ้าห่อนี้ก็มีป้าย หรือเครื่องหมาย อาจเป็นไม้สวยๆ หรือาง้าง ชาว ภาคกลางเรียกว่า "สลาก" นำมาร้อยติดกับเชือกที่ จะพันมัดคัมภีร์ อนึ่งเชือกห่อคัมภีร์นี้ชาวเขมรมองู แต่โบราณมีศรัทธามาก ถึงขั้นตัดเส้นผมของตนเอง มาพันหรือถักรวมกับเส้นด้ายด้วย เรียกเชือกมัด คัมภีร์นี้ว่า "สายสนอง"

การมัดห่อคัมภีร์

การมัดคัมภีร์ ก็เช่นเดียวกัน คนโบราณจะทำอะไรก็ตามมักอิงถึงสัจธรรมหรือทฤษฎีปริศนาธรรมให้คนรุ่นหลังคิดอยู่เสมอ ดังนั้นเปลาะที่มัดคัมภีร์นั้น นิยมมัด ๓, ๔, ๕ เปลาะ และแต่ละเปลาะนั้นก็พัน ๓ รอบ ถือว่าครบรัตนตรัย ครั้นเสร็จการแล้วจึงนำพระคัมภีร์ไปเก็บ เพื่อรอการฉลองต่อไป

ลักษณะการห่อคัมภีร์

การเก็บรักษาคัมภีร์โบราณ

วัฒนธรรมประเพณีชาวไทย เขมร ลาว มอญ ต่างถือกันว่า พระคัมภีร์โบราณเป็นคัมภีร์ที่จารึกพระพุทธพจน์ เป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ ผู้ที่ได้ทำการจารพระพุทธพจน์ และหรือผู้ที่ได้ถวายพระคัมภีร์โบราณแก่วัดหรือแก่ภิกษุสงฆ์ถือว่าได้ทำอันสูงส่งมาก การเก็บคัมภีร์โบราณนั้น โบราณท่านเก็บ ๒ วิธี ด้วยกันคือ

วิธีที่ ๑ เก็บในตู้เล็กๆ มีกะจําหลักกลดลย สวयงาม (ตั้งรูป) ส่วนมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดบวรนิเวศน์บางลำพู พระนคร ท่านทำที่เก็บโบราณลักษณะที่ทำด้วยไม้ ลักษณะที่ทำเป็นรูปหนังสือขนาดใหญ่

กล่องเก็บคัมภีร์

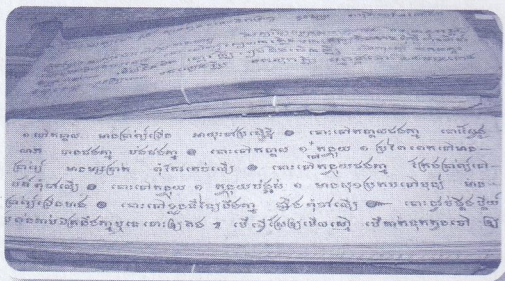
วิธีที่ ๒ โบราณท่านมักห่อคัมภีร์โบราณด้วยผ้าไหมมีผ้าโฮล (ผ้ามัดหมี่) ผ้าซิ่น, ผ้าอำพรหม และหรือผ้าไหมอื่นๆ ดังกล่าวแล้ว จนกระทั่งมีคำปริศนาปราชญ์ว่า "ถ้าอยากเป็นปราชญ์ให้แก้ผ้าซิ่น" หมายความว่า ถ้าพระภิกษุสงฆ์ สามเณรรูปใด หรือผู้ใดปรารถนาจะเป็นปราชญ์ต้องแก้ผ้าซิ่น คือ แก้ผ้าซิ่น ที่ห่อคัมภีร์โบราณนั่นเอง (มิได้หมายความว่าให้สีกไปแก้ผ้าซิ่นนอกวัด)

อนึ่ง เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งคัมภีร์โบราณในสมัยนี้ ที่ยังเหลืออยู่ตามวัดวาอารามต่างๆ ไม่มากนัก ทั้งนี้เพราะในสมัย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๐๕ แพ้คดีเขาพระวิหาร ทราบว่า จอมพลสฤษดิ์ สั่งให้เผา คัมภีร์ สมุดข่อยโบราณ ที่จารึกด้วยภาษาเขมรตามวัดต่างๆ ในอีสานตอนใต้ เป็นจำนวนมาก ที่เหลือก็มีพระบางรูปท่านเก็บไว้บ้างเท่านั้น บางแห่งถูกปล่อยปละละเลย ยิ่งกว่านั้นยังมีลูกตาคดเจ้า นำคัมภีร์โบราณไปเผาทำเป็นผงผสมกับวุ้นต่างๆ แล้วปั้นเป็นพระเครื่อง นี่ถือว่าเป็นผู้ทำลายวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาและทำลายชาติที่ฉกรรจ์ที่สุด นอกนั้นสำหรับผ้าไหมผ้าซิ่นผ้าโฮลที่ห่อพระคัมภีร์นั้น ในช่วง ๕-๑๐ ปี ที่ผ่านมา ได้มีชาวต่างชาติร่วมกันกับคนไทยกลุ่มหนึ่งเที่ยวไปตามวัดต่างๆ

นำข้าวของไปแลกเปลี่ยน และหรือซื้อ
ผ้าห่อคัมภีร์เหล่านั้น
ไปเป็นจำนวนมาก
ยิ่งกว่านั้นบางวัด ก็
ได้ให้คัมภีร์ไปด้วย
ทั้งนี้ เพราะเห็นว่า
พระคัมภีร์นั้น จารึก
ด้วยอักษรเขมร หรือ

ที่เรามักเรียกว่า อักษรขอมและอักษรธรรม คือ
อักษรลาวโบราณ อักษรไทยน้อย, อักษรฝักขาม
ส่วนทางเหนือที่จารึกด้วยอักษรพม่า คืออักษร
มอญ และอักษรนิเอด (นิเทศ)

แต่อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าอนุโมทนา ที่ตาม
วัดหลายแห่งยังเก็บรักษาไว้ โดยเฉพาะทางสถาบัน
การศึกษาของพระ คือมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ก็ได้เก็บรวบรวมไว้บ้าง พอหา
ศึกษาได้

ด้วยเหตุดังกล่าว โดยย่อนี้ จึงเป็นผลให้
พระคัมภีร์โบราณที่คณาจารย์แต่โบราณได้พยายาม
จารจารึกไว้จิตรบรรจง และได้เก็บรักษาเพื่ออนุชน
รุ่นหลังนั้นได้อันตรธานไปเป็นอันมาก ด้วยประการ
ฉะนี้

ห้องคัมภีร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

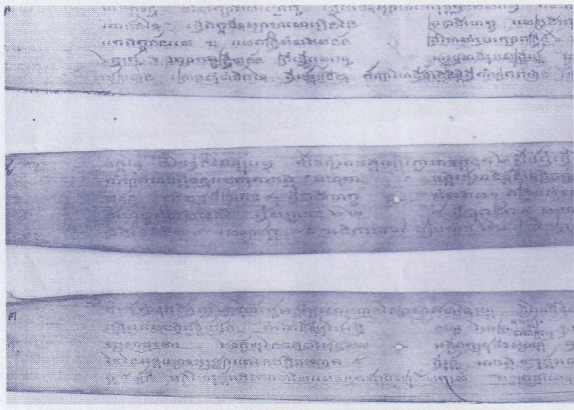

ปริวรรตพระคัมภีร์ไบเบิล

เรื่อง ข้อวัตรปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์

ผู้แสดง: ท่านพระธรรมเสนาจาจวง

ผู้อาราธนา: ท่านเจ้าคุณมหาบัณฑิตพยาสุรินทร์ภักดีศรีปทายสมันต์

แปลเป็นไทย

โดย : อาจารย์บุญเรือง คัชมาย์^๑

อาจารย์เย ฝ่ายพระอุปัชฌาย์อาจารย์เย ผู้อุปสมบทบรรพชานั่นแล้ว ครั้นแล้วก็มักปล่อยให้ไปแต่ตามลำพังอำเพอใจมิได้.

ใบที่ ๑ หน้า ๒

กำชับมิให้ผู้มารับขอการุณช่วยเหลือสงอน ก็พากันเสื่อมจากวัตรปฏิบัติ ทั้งอุปัชฌาย์อาจารย์เยแลศิษย์เป็นอย่างไรนี้โดยมาก ฝ่ายศิษย์ที่ไปจากสำนักนี้แห่งอุปัชฌาย์อาจารย์เยผู้อุปสมบทนั้นแล้ว ก็ไปเที่ยวอยู่แต่ลำพังตน หามีผู้ใหญ่มั่งคั่งบัญชาให้อยู่ในอำนาจโอราโทให้ปฏิบัติโดยสมณสาธูปได้ไม่ ก็ไม่รู้จักที่หนักที่เบาในระหว่างสิกขาบทน้อยใหญ่ โดยที่สุด แต่พระไตรสรณคมน์ก็หารู้จักไม่ พระบาลีบ้างเวกขณะมีคันทา ปฏิสังขยาและอชัษมะยา ก็ว่าผิดบ้างถูกบ้าง ดูอาการประหนึ่งว่า ไม่ได้ปัจจเวกขณะนั้นเสียโดยมาก อนึ่งกิจที่พินทุธิฐฐานบาตรและจีวรนั้นแล้วก็หาเข้าใจไม่ ก็มีแต่พาพระพุทธรูปย่ำยีสักขาบทให้ต้องอาบัติเล็กน้อยทุกวันไป ดูอาการเหมือนกระบือตาดบอดเที่ยวอยู่ในป่า ไม่รู้จักที่ (รก) ชฎาที่เตียนเป็นอาทิ ไม่เอื้อเฟื้ออย่าเยงพระพุทธรูปจักรอาณัจกร

ใบที่ ๑ หน้า ๑

ศุภมัศดุพระพุทธานุสาสนกาล เป็นอดีตกาลล่วงแล้ว ๒๔๓๒ พรรษาปัจจุบัน อุคฺคสังวัจจระอาสาธมาส สุขขบัคฺช เอกคิตถิ เสารวาร ปริเฉทกำหนด ท่านพระธรรมเสนาจาจวงและคณะสงฆ์ทั้งมวลรับอาราธนา ท่านเจ้าคุณมหาบัณฑิตพยาสุรินทร์ภักดีศรีปทายสมันต์ ทรงปรารภเพื่อจะทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ให้ถาวรารุ่งเรืองไปเบื้องหน้าเพื่อจาให้เป็นहितานุहितประโยชน์พุทธทั้งมวล จึงประทานโอวาทานุสาสนะไว้เป็นทางวัตรปฏิบัติศึกษาเล่าเรียน ด้วยพระภิกษุสามเณรทุกวันนี้ เกิดกำเริบ กระทำอนาจารเป็นการหยาบช้ำลามกมลทิดในพระพุทธศาสนาเป็นอันมากกว่ามาช้านาน ก็เพราะเหตุว่ามีได้ศึกษาให้รู้จักลักษณะพระจตุรปริสุทธิ ศีล ๔ ประการ แต่สำนักนี้แห่งอุปัชฌาย์

^๑ อาจารย์บุญเรือง คัชมาย์ พธ.บ. (พุทธศาสตร์บัณฑิต) มจร , ศ.ศม. โบราณคดี, เขมรศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ
ผู้อำนวยการเขมร มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

ใบที่ ๒ หน้าแรก (๓)

ครบกันกะทำทราฐีฟ่าง ๆ ให้เป็นอันตราย
เศร้ามองในพระพุทธรศาสนาโดยมาก จึงให้มี
โอรานุศาสนะประกันกับให้ไว้แก่อุปัชฌาย์
ฐานานุกรม เจ้าอธิการฝ่ายคามวาสีอรัญวาสี ใน
แขวงเมืองและเมืองขึ้นทั้งปวง ว่าแต่นี้สืบไปเมือง
ห่าน ? ให้พระอุปัชฌาย์ฐานานุกรม เจ้าอธิการ
ผู้ใหญ่ผู้น้อยทั้งปวงตั้งใจเคารพพระพุทธรศาสนา
อุทิศสาธุเลาเรียนสั่งสอนพระภิกษุสามเณร ให้ตั้งอยู่
ในเจตปริสุทธศีล อนึ่งภิกษุผู้มีวัธสาமாக ควรที่จา
เป็นอุปัชฌาย์ ให้บรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรนั้น
เลาก็พึงศึกษาให้เข้าใจในองค์แห่งอุปัชฌาย์และใน
ปัจฉิมบัญญัติ ๕ คือรู้จักอาบัติ ๑ รู้จักอานาบัติ
๑ รู้จักครุกาบัติ ๑ รู้จักหุลกาบัติ ๑ แต่มีวัธสาமாக
ตั้งแต่ ๑๐ เป็นเคารพ ๕ ดังนี้ อนึ่งให้รู้จัก อภิสม
จาริยะและขันธกัตตะและรู้ถึงลักษณะสังฆกรรม
และอุโปสถกรรมและปวารณากรรม เมื่อรู้ (ดัง) นี้
แล้วจาอยู่ในที่ใดก็ควรเป็นที่พึงแก่กุลบุตรในพระ....

ใบที่ ๒ หน้า ๔

พระพุทธรศาสนาได้ แล้วประกอบด้วยคุณที่
สุตร (สุด) ข้างน้อยดังกล่าวมานี้ จึงควรเป็น
อุปัชฌาย์บรรพชาอุปสมบทเป็นอาจารย์ให้ศิษย์
แก่กุลบุตรได้ จามีได้ประกอบด้วยคุณเห็นปานดังนี้
และเป็นอุปัชฌาย์ได้ให้ศิษย์ก็ไม่พ้นอาบัติทุกกฏ
เลย ก็พากันสั่งสมไปด้วยอาบัติ เป็นสัตตาวรรณ
มัตตาวรรณะ อนึ่งพระอุปัชฌาย์อาจารย์ผู้
ประกอบด้วยคุณดังกล่าวแล้วนั้น เมื่อให้บรรพชา
อุปสมบทแก่กุลบุตร ก็พึงให้กุลบุตรนั้นอยู่ศึกษา

เลาเรียนอภิสมจารวัตรในสำนักนี้แห่งตน กะทำ
จัทนหาพระวสาตามบรรณจารีต อาจอยู่มีได้ใน
สำนักนี้แห่งพระอุปัชฌาย์ด้วยเหตุมีคันธา
(การศึกษา) ขัดสนด้วยที่เลาเรียน จะไปเลาเรียน
คันธารุระ วิปัสสนาธุระในที่อื่น ก็พึงให้ภิกษุนั้น
อาลาไปขออาศัยอยู่ในสำนักนี้แห่งอาจารย์ตน ที่ควร
สงเคราะห์ตนได้ด้วยธุระสองประการ จึงควรคุม

ใบที่ ๒ หน้า ๕

...อาบัติได้ จาไปขอนิย้อยอยู่แล้ว ก็ไม่พ้น
อาบัติเลย ต้องอาบัติทั้งสองวันไป ต่อเมื่อได้มี
วัธสาได้ ๕ แล้วและรู้จักลักษณะสังฆกรรมแล
อุโปสถกรรม ทรงพระปาฏิโมกข์แลกำหนดอาบัติ
ขันธและครุกาบัติ ลหุกาบัติเป็นอาทิดังนี้ จึงจาพ้น
จากนิยวัตรจาอยู่ตามลำพังตนได้แล ฯ! แลขอชื่อ
ว่า ให้ศึกษาในพระเจตปริสุทธศีลนั้น ปาริสุทธศีลมี
ประเภท ๔ คือปาฏิโมกข์สังวรศีล ๑ อินทริย
สังวรศีล ๑ บัจยสันถศีล ๑ เป็น ๔ ด้วยกันแลปาฏิ
โมกข์สังวรศีลนั้น คือสิกขาบท ๒๒๗ คือปาราชิก ๔
สังฆาติเสธ ๑๓ อนียต ๒ นิสัคคียปาจิตติยะ ๓๐
อุททกปาจิตติยะ ๙๒ ปาฏิเทสนิยะ ๔ เสขวัตร
๗๕ อภิกร ๗ ผสมกันเป็น ๒๒๗ ในพระปาฏิโมกข์
จัดเป็นอาบัติขันธ ๗ กอง คือปาราชิกกอง ๑
สังฆาติเสธ กอง ๑ ทุลลัจจัย กอง ๑

ใบที่ ๓ หน้า ๖

...(กอง) ๑ ปาจิตติยกอง ๑ ปาฏิเทสนิย
กอง ๑ ทุกกฏกอง ๑ ทฬาสิตกอง ๑ แลปาราชิก
นั้น ต้องแล้วก็ขาดจากภิกษุภาวะ พึงชำระด้วย

ปฏิกุญญานตัวออกเสียจากสมณเพศจึงจำพ้นจาก
โทษ คือห้ามฉววรรค์และมรรคผลแลฌานสมาบัติ ฯ!
สังฆาติเสสนั้นครั้นต้องแล้ว ก็พึงชำระด้วยอยู่
ปาวาสกรรมแลอาบัติขันธ ๕ ที่เหลือกว่านั้น พึง
ชำระด้วยเทศนา คือสำแดงอาบัติ อาการที่สำแดง
อาบัติและอาบัติจากตานั้น คือให้คิดว่า อาตมาจา
สำรวมไป จะไปผ่ापพุทธอาชญาไปในเบื้องหน้า
อาบัติจึงจากต จายังไม่ปลงอุตสาหะ ยังคิดว่าจัก
ทำตัวไปแม้ว่าเทศนาอาบัติก็ไม่ตก หักจากหมกุ่น
เป็นสัตถาจรณมัตตาจรณะ ครั้นดับจิตแล้ว ก็จาไป
บังเกิดในนรกและเปรตวิสัย เหตุตั้งนั้นพระสมณ
พระพุทธศาสนา พึงอุตสาหศึกษาในพระปาฏิโมกข์
ให้รู้จัก.....

ใบที่ ๔ หน้า ๗

...อาบัติขันธ จะได้รักษาศีลแห่งตน เมื่อไม่มี
อุตสาหะให้รู้จักกองศีลแล้ว ก็มีรักษาศีลได้ ดุจ
หนึ่งนายโคบาลไม่รู้จักว่าโคมากน้อยเท่าใด ก็มีอาจ
จา....รักษาศีลนั้นได้ เมื่อภิกษุมีอุตสาหเล่าเรียนใน
พระปาฏิโมกข์แลปฏิบัติตามพระปาฏิโมกข์สังวรศีล
เป็นอันดีแล้ว พระอธิศีลศึกษาสิกขาบทกับบริบูรณ์แก่
ภิกษุนั้นแล ฯ! แลอินทรีสังวรศีลนั้น คือ? ให้สำรวม
รักษาคินทรีทั้ง ๖ คือจักขินทรียะ ๑ มานินทรียะ ๑
ชีวกินทรียะ ๑ กายินทรียะ ๑ มนินทรียะ ๑ เป็น
คำรบ ๖ ด้วยกัน รักษาจักขินทรียะนั้น คือ เมื่อแล
เห็นอารมณ์มีรูปสตรีเป็นอาทิ ด้วยจักขุก็ให้มีสติ
รักษา อย่าให้เกิดอุกฤษฏธรรมอันลามก มีอภิชชาแล
โทมนัสเป็นประธาน ครอบงำนำจิตได้ คือเป็นรูป
ที่งาม ก็อย่าให้ถือเอาซึ่ง นิमितคือกำหนดว่าหญิง

เป็นอาทิ แล้วรักษาให้ถือเอาโดยอนุพยัญชนะว่า
ผวมงาม มืองามเป็นอาทิ อันเป็นเหตุจะทำให้เกิด
อภิชชาคือโลภ จา

ใบที่ ๔ หน้า ๘

.....เป็นรูปที่ซึ่งที่ลามก ก็อย่าให้เกิดโทมนัส
คือความโกรธ จะพึงปฏิบัติเพื่อรักษาจักขุอินทรีย
ะนี้ ฯ!

เมื่อได้ฟังเสียงที่เพราะก็ตีบมีได้เพราะก็ตีด้วย
โสตให้มีสติรักษา อย่าให้เกิดบาปธรรมดังกล่าวแล้ว
ครอบงำนำจิตได้ ฯ เมื่อรับได้รับเอาซึ่งคันธารมณ์
คือกลิ่นที่ ดีชั่ว ก็ตีด้วยฆานะก็ให้มีสติรักษาอย่าให้
เกิดบาปธรรมเข้าครอบงำนำจิตได้ เมื่อได้บริโศ
สธารมณ์คือ โภชนาหารอันดีชั่วมก็ตีด้วยชีวหินทรีย
คือลิ้น ก็ให้มีสติสำรวมอย่าให้บาปธรรมครอบงำจิต
ได้ ฯ เมื่อได้สัมผัสถูกต้องซึ่งโณภูมัพพะอารมณ์ คือ
เครื่องสัมผัสมีผ้านุ่งห่มที่หยาบที่ละเอียดเป็นอาทิ
ด้วยกาย ก็ให้มีสติสำรวมรักษา อย่าให้บาปธรรม
ดังกล่าวแล้วครอบงำนำจิตได้ ฯ เมื่อปฤตธรรมารมณ์
ด้วยমনินทรียะ คือมโนทวาร จิตก็ให้มีสติรักษาให้
อุกฤษฏอันลามกเกิดครอบงำนำจิตได้ เมื่อสภาวะ
ปฏิบัติรักษาสำรวมทวารทั้ง ๖ มีให้อุกฤษฏธรรม.....

ใบที่ ๕ หน้า ๘

..รวม ครอบงำนำจิตได้ ดังกล่าวมานี้แล้ว
ได้ชื่อว่าอินทรีสังวรศีล และชื่อว่าสังวรปริสุทธิตด้วย
สำรวมจะประมาทไปไม่ได้ คือจิตกำหนดแล้ว พึง..
ในอารมณ์คือเสียงเป็นอาทิ เมื่อใด อินทรีสังวรศีล
ก็ขาดเมื่อนั้น ครั้นกลับมาสติสำรวมอธิฐานจิตว่า

นพฺเณวํ กริสฺสามิ อาตมาจะมีได้กระทำได้ดังต่อไปนี้
อินทรียสังวรศีลขึ้นเป็นปรกติบริบูรณ์ดังกล่าวแล้ว
และอาชีวนปริสุทธศีลนั้น คือให้เว้นจากเลี้ยวชีวิต
มิจฉาชีวะ อันเป็นไปด้วยกุลทูลกะ คือทำร้ายแก่
ตระกูลมีประเภท ๘ ประการคือ ภิษุไม่หาดอกไม้
๑ ให้ผลไม้ ๑ ให้จุณ ๑ ให้ดิน ๑ ให้ไม้สีฟัน ๑
ให้ไม้ไผ่ ๑ ให้แก่ตระกูลอันไช้ญาติ แลเป็นหมอ
รักษาทระกูล ๑ แลเป็นคนใช้เดินข่าวสารแก่ตระกูล
๑ เป็น ๘ ประการด้วยกัน และเว้นจากเรียน
ดิรัจฉานวิชาต่างๆ คือเรียนภัมภีร์ทำนาย
องคิใหญ่่น้อยและทำนายอดสินปาทตะอุกัณปาทระ
ทำนายสุบิน ทำนาย....

ใบที่ ๕ หน้า ๑๐

.....หนูกัดและเรียนวิธีบูชาไฟ และเรียนดูให้
ตั้งที่ บ้าน, สวน, โรง, นา เป็นอาทิกิติ และเรียน
ทายลักษณะแก้ว ผ้า ไม่เท่า สาดราวุธ ทั้งปวงกิติ
มนต์เรียกภูบัตพิษ ตะเข็บ แมงมุม เป็นอาทิกิติ
และเรียนทายลักษณะ แก้ว ศัตราอาวุธ ทั้งมวลกิติ
และทายลักษณะหญิงบุรุษกุมารแลกุมารีแลทาสา
ทาสีแลลักษณะช้างม้าโคกระบือแพะแกะเป็นอาทิ
แลให้ฤกษ์ยามตราแลทำนายแพ้นะในสงคราม
เป็นอาทิกิติ และทำนาย จันท์สุริยะนักษัตร และ
ทำนายทิศแผ่นดินไหว เสี่ยงฟ้าและทำนาย และ
ทำนายการผ่านตกดีมีดีกิติ แลของถูกแพง ความไข้
จะ เกิดภัยจะบังเกิดโรคและหามีได้ และเรียนนับ
เรียนคะเนเรียนกาพย์โคลง และเรียนกาลวามงคล
วิฆามงคล และเรียนการสมมุตพรากจากกัน และ
เรียนเรียกอันโน้นนี่นั่นแล ภูนี้แลเรียนวิชาให้รักให้

จำเริญใจ แลให้เรียกเกิดสิริและทำนาย
แลรักษากรรม และเรียนมนต์ผูกปากผูกลิ้น
และเรียนวิชาลงแหวนแล....

ใบที่ ๖ หน้า ๑๑

.....พระ (อา)ทิตยพระพรหม แ
ร่ายมนต์ นำผึ้งออกจากปาก และเรียน
เรียน และเรียนมนต์กลับจิตแลเป็นหมอ
ในที่อันบ่มีได้กะทำแต่ก่อน แลกะทำ
เทพยดาแลผู้อื่นให้ล้างหน้าให้อาบน้ำ
เป็นวิธีเสดตะเคราะห์เป็นอาทิดังนี้ ล้วนเ
วิชาสิ้น ได้ลาภผลการกุลทูลกะและวิชา
เลี้ยวชีวิต ก็ตกลงในมิจฉาชีวะอาชีวน
ขาดจาก ฯ เมื่อเว้นจาก กุลทูลกะ ๘
ดิรัจฉานวิชาดังกล่าวแล้ว เลี้ยวโดยไ
มีเที่ยวมิภิกขาจารเป็นต้นควรแก่พุทธา
อาชีวนปริสุทธศีลกับบริบูรณ์ เพราะเน
ปริสุทธศีลนี้ ชื่อว่าปาริยัตสุทธิ คือชำระ
หาลาภโดยควรนั้นแล ฯ บัณฑิตนิน
พิจารณาถึงปัจจัย ๔ ประการคือ คือจิ
เมื่อรับเอาจิวรให้พิจารณาด้วย ธาตุ ปฏิ
ขณะ แลเสนนาสนแลศีลานปัจจัยเกส
ธาตุ ปฏิภูณ ดังชนิดะ อติตะ ปัจจเวกษ

ใบที่ ๖ หน้า ๑๒

อันใดอันหนึ่งกิติก็ได้ ในธาตุปัจ
นั้น พระบาลีว่า ยถาปัจจุยํ ปาตตมานัน
เม เวตํ ยทิทํ จีวรํ ตพฺปํ ญญชโก จ นุ
มตฺตโก นิสฺสโต นิสีโว สุญญํ ฯลฯ

ย โฉิหํ จีวรํ ย โฉิหํ จีวรํ .อันว่าจีวรมีผ้าสบงเป็นต้น
อันใด อตถิ แลมี เอตํ จีวรํ....จีวรมีผ้าสบงเป็นต้น
นั้น ธาตุมตฺตํ เหว มาตราว่าเป็นแต่ธาตุทั้ง ๔ ปฐฺว
ธาโป เตโช วาโย ถ้าประปรตติตีเป็นไปโดยอันควร
แก้ปัจจัยตกแต่ง ทุกฺกุณฺชโก ปุคฺคโล อันว่า บุคคล
คืออาตมา ผู้เข้าไปใกล้แล้วแลบริโภค นุ่งห่มจีวรนั้น
ธาตุ ปตฺตโก มาตราว่าเป็นแต่ธาตุทั้ง ๔ ไชล์ตฺร ไซ
ตฺวตฺน สฺสญฺญํ มีสภาวะสฺสญฺแปล่า หาแก่นสารบมีได้
พิจารณาดังนี้ชื่อว่า ปัจจเวกฺขนะ ในจีวรนั้นแล้ว
ปฏิภูลปัจจเวกฺขนะนั้น พระบาลีว่า สฺสญฺญานิปน
อิมานิ จีวรํ ฯลฯ นิชายนฺติ เนื้อความว่า จีวร
ทั้งปวง มีผ้าสบงเป็นต้นดังนี้ อชฺมุติจฺจนฺนิยานิ แต่
ลํพ้างมีมีได้พึงเกลียด

อิมิ บุติกาย ปรตวา ครั้นมาถึงคือหนองห่มเข้า
ในกาย อันเป็นเครื่องเปื้อยเน่านี้แล้ว ผ่านนั้นก็เศร้า
หมองพึงเกลียดยิ่งนัก พิจารณาดังนี้ที่ชื่อว่า ปฏิภูณ
ปัจจุภวขณะ แล้ว ฯ/

ทั้งปวงนั้น ก็เป็นแต่ธาตุทั้ง ๔ ใสสัตว์ ใสตัวตน
สูญญะ มีสภาพสูญญะเปล่า หาแก่นสารบ่มิได้
พิจารณาดังนี้ชื่อว่า ธาตุปัจจุเวกขณะแล ฯลฯ ปฏิภาณ

ปัจจุเวกขณะ พระบาลีว่า สญญ ปณาย
ปิณฑปาโต อธิคุจฺจนียो อิมํ ปุตฺติกายํ ปตฺวา
อติยชฺชิคุจฺจนียํ ชายติฯ แปลว่า ออ ปิณฑปาโต
อันว่าอาหารทั้งปวงนี้ แต่ลําพังบมีได้พึงเกลียด
ครั้นมาถึงซึ่งรูปกาย อันเปื่อยเน่านี้ คือเข้าไปภายใน
ในมุขทวารแล้ว อาหารนั้นก็บังเกิดเป็นปฏิภูม พึง
เกลียดยิ่งนัก พิจารณาดังนี้ชื่อว่า ปฏิภูมปัจจุเวก
ขณะแล้ว ฯลฯ เมื่อรับซึ่งเสนาสนะ คือที่นั่งที่นอน
มีวิหาร เครื่องต่างเป็นต้นนั้น ให้พิจารณาโดยธาตุ
ปฏิภูม ฯ ปัจจุเวกขณะอันใดอันหนึ่งก็ได้ ธาตุ
ปัจจุเวกขณะนั้น พระบาลีว่า ยถา ปตฺตยํ
ปวตฺตมานํ ธาตุํ ปตฺต เม เวตํ ยทิตํ เสนาสนํ ตท
ปฏฺญญํ โก จ ปุคฺคโล ธาตุํ มตฺตโลกํ นิสฺสํโต
นิชฺชีโว สญฺญํ แปลว่า ยํ ยทิตํ เสนาสนํ อันว่า
เสนาสนะ คือที่นอนที่นั่ง อันใด อตฺถิ ลลมี เวตํ
เสนาสนํ อันว่าเสนาสนะนั้น มาตราว่าเป็นแต่ธาตุ

ทั้ง ๔ แท้จริงประพตติที่เป็นไปโดยอันควร
แต่ปัจจัยตกแต่ง อันว่าบุคคลคืออาตมา ผู้เข้าใกล้
แล้ว และนอนนิ่งในเสนาสนะนั้น ก็มาตรเป็นแต่
ธาตุ ๔ ไซ้สัตว์ ไซ้ตัว ไซ้ตน มีสภาวะสูญเปล่า หา
แก่นสารปมิได้ พิจารณาดังนี้ชื่อว่า ธาตุปัจจุเวก
ขณะแล ฯ ธาตุปฏิภลปัจจุเวกขณะนั้น พระบาลีว่า

สญญานิ ปณิณานิ เสนาสนานิ อธิคุจณิยามิ อิมํ
ปุตติกายํ ปตฺวา อติวิยจิกจณิณานิ ชายนติ แปลว่า
เสนาสนะ คือที่นอนที่นั่ง ทั้งปวงนี้ได้พึงเกลียด
ครันมาถึงถูกต้อง ซึ่งรูปกายอันเนาเปื่อยนี้แล้ว
พึงเกลียดยิ่งนักแล พิจารณาดังนี้ชื่อว่า ปฏิกุล
ปัจจุเวกขณะแลฯ เมื่อรับภสัชคือยา คันธ ฐปปีแล
นวันติแล น้ำผึ้งน้ำอ้อย ให้พิจารณาโดยธาตุปฏิกุล
ปัจจุเวกขณะ อันใดอันหนึ่งก็ได้โดยธาตุ ปัจจุเว
กขณะนั้น พระบาลีว่า ยถา ปจฺจยํ ปวตฺตมานํ ธาตุ
มตฺตเปวตํ ยทิทํ คีลานปจฺจยภสัชชปริกขารो
หุပ္พญชชโก จปฺปคฺคโล ธาตุมคฺคโก

ใบที่ ๘ หน้า ๑๖

นิสฺสโต นิสีโว สญฺญโณ แปลว่า ยทิทํ (เมาะ)¹
โย อยํ คีลานปจฺจย ภสัชชปริกขารो อันว่ายา
อันเป็นข้าศึกแก่โรคแห่งตนได้และรักษาไว้ซึ่งชีวิต
อันใด อตฺถิ แลมี อันว่ายานั้น มาตราว่าเป็นแต่ธาตุ
ทั้ง ๔ แท้จริง ประพฤติเป็นไปโดยอันควรแก่ปัจจัย
ตกแต่ง อันบุคคลคืออาตมาเข้าไปใกล้แล้วบริโภคนา
ซึ่งยานั้นก็ดี ก็เป็นแต่ธาตุทั้ง ๔ ไซ้สัตว์ ไซ้ตัว ไซ้ตน
มีสภาพสูญเปล่า หาแก่นสารไม่มีได้ พึงพิจารณา
ดังนี้ชื่อว่า ธาตุปัจจุเวกขณะแล ฯ/ ปฏิกุลปัจจุเวก
ขณะนั้น พระบาลีว่า สญฺญโณ ปณฺโน ยํ คีลานปจฺจย
ภสัชชปริกขารो อธิคุจณิโย อิมํ ปุตติกายํ ปตฺวา
อติวิยจิกจณิโย ชายนติ ?? ฯ/ แปลว่า ยาอันใด
เป็นข้าศึกแก่โรคแห่งคนไข้ แลรักษาไว้ซึ่งชีวิตทั้ง
ปวงนั้น แต่ลำพัง ไม่มีได้พึงเกลียด ครันมาถึง
รูปกายอันเนาเปื่อยแล้วก็พึงเกลียด พึงพิจารณาดังนี้
ชื่อว่า ปฏิกุลปัจจุเวกขณะแล ฯ/ เมื่อนุ่มห่มจีวร
ให้พิจารณาดังนี้

ใบที่ ๙ หน้า ๑๗

..... แลฯ/ ปฏิสงฺขาโย นิโส จีวรํ ปฏิเสวามิ
ฯลฯ ปฏิจฺจณนตฺตํ/ อหัง อันว่า ข้า ปฏิสงฺขาโย
พิจารณาแล้ว โยนิโส ด้วยปัญญา ปฏิเสวามิ นุ่มห่ม
บัดนี้ จีวร ซึ่งผ้าทั้งปวงมีผ้าสบงเป็นต้น อหัง อันว่า
ข้า ปฏิเสวามิ นุ่มห่มบัดนี้ ซึ่งผ้าทั้งปวงมีผ้าสบง
เป็นต้น สิตฺตสฺสปฏิฆาทาย ฯ อันหนึ่งเพื่อจะบรรเทา
เสียซึ่งเย็นรอนบังเกิดแต่ธาตุภายใน และแปรปรวน
แห่งฤดูภายนอก ยาวเทว เป็นกำหนดแท้จริง
อุณฺหสฺสปฏิฆาทาย อันหนึ่งเพื่อจะป้องกันเสียซึ่ง
สัมผัสสะถูกต้องแห่งเหลือบและยุง แลลมแลแดด
แลมีงูเป็นต้น ยาวเทว เป็นกำหนดแท้จริง หิริโกปี
นปฏิจฺจณนตฺตํ อันหนึ่งเพื่อจะปิดป้องเสียซึ่งที่
คับแคบยาวเทว เป็นกำหนดแท้จริง ถ้าสัมผัสไป
ปมี้ได้พิจารณาเมื่อนุ่มห่มนั้น ก็พิจารณาอดีตปัจจุเวก
ขณะในวันนั้นว่าดังนี้ฯ/ อชฺชมยา ปจฺจุเวกขิตฺวา ยํ
จีวรํ ฯลฯ

ใบที่ ๙ หน้า ๑๘

..หิริโกปี นปชฺฌิณน นตฺตํ อชฺชมยา ปจฺจุเวก
ขิตฺวา ยํ จีวรํ ปริกฺขตฺตํ แปลว่า ยํ จีวรํ อันว่าผ้า
ทั้งปวง มีผ้าสบงเป็นต้นอันใด มยา อันข้า อปจฺ
เวกขิตฺวา มีได้พิจารณาแล้ว ปริกฺขตฺตํ นุ่มห่ม อชฺช
ในวันนี้ ตํ จีวรํ อันว่าผ้าทั้งปวงมีผ้าสบงเป็นต้นนั้น
มยา อันข้า ปริกฺขตฺตํ นุ่มห่ม สิตฺตสฺสปฏิฆาทาย
อันหนึ่งเพื่อจะบรรเทาเสีย..... อันบังเกิดแต่ธาตุ
ภายใน และแปรปรวนแห่งฤดูภายนอก ยาว เทว
เป็นกำหนดแท้จริง อุณฺหสฺสปฏิฆาทาย อันหนึ่ง
เพื่อจะป้องกันเสียซึ่งสัมผัสสะถูกต้องแห่งเหลือบและยุง

¹ ศัพท์ว่า “เมาะ” เป็นคำโบราณ แปลว่าให้อ่านซ้ำ

แลลมแลแดด มีงเป็นตัน ยาวเทว เป็นกำหนดแท้
จริงฯ หิริโก ปิน ปกจณานตถ์ อันหนึ่งเพื่อจะปิดบัง
เสียซึ่งคับแคบ ยาวเทว เป็นกำหนดแท้จริง เมื่อฉัน
บิณฑบาต ให้พิจารณาดังนี้ ปฏิสงขาโยนิโสปัญ
ปาต ปฏิเสวามิ ฯลฯ จราตุ วิหาโร จาติ ฯ แปลว่า
อหิ อันข้า ปฏิ..

ใบที่ ๑๐ หน้า ๑๙

สงฆา พิจารณาแล้ว โยนิโส ด้วยปัญญา
ปฏิเสวามิ ฉันบัดนี้ บิณฑปาต ซึ่งอาหารทั้งปวง
มีข้าวสุกเป็นต้น นราย เพื่อจะเล่นเด็กชาวบ้าน
เป็นต้น นเอน หามีได้แท้จริง มทาย เพื่อจะให้
มัวเมาด้วยกำลังดังคนปล้ำแลคนมวย นเอน หามี
ได้แท้จริง มณฺฑนาย เพื่อจะให้เต็มที..... แห่ง
รูปกายแห่งหญิงเจ้านาย แลหญิงแพศยา เป็นต้น
นเอน หามีได้แท้จริง วิภูสณาย เพื่อจะให้ผ่องใสแล
ผิวหนังตน แลตนต่อเป็นต้น นเอน หามีได้แท้จริง
ฯลฯ อหิ อันว่าข้า ปฏิเสวามิ ฉันบัดนี้ ซึ่งอาหาร
ทั้งปวง มีข้าวสุกเป็นต้น อิมสฺส กายสฺส ถิตียา
ยาปทาย อนึ่งเพื่อจะให้ตั้งมั่นแห่งรูปกายนี้ แลจะ
ยังชีวิตอื่นทริยให้เป็นไป วิหิตฺตปรติยา อนึ่งเพื่อจะ
ระงับซึ่งทุกข์เวทนา อันบังเกิดแก่ความยาก พรหม
จริยา นุตตทาย อนึ่งเพื่อจะอนุเคราะห์คือเล่า
เรียนซึ่งพรหมจันท์ (จรรย) อติปุราณพพา เวทน
ปฏิมาตมฺหิ อนึ่ง ข้า

ใบที่ ๑๐ หน้า ๒๐

..ฉันอาหารทั้งปวงนั้น โดยคิดว่าจะบรรเทา
เสียซึ่งทุกข์เวทนา อันกอบด้วยบริโภคซึ่งอาหารนี้

นพฺพ พา เวทนํ นอุปาทะสฺสามิ ฯลฯ จักมีได้
ยังทุกข์เวทนา อันไม่ให้บังเกิด ฉันอาหารอันเหลือ
ประมาณนี้แล ยาดฺรธา จ เม ภวิสฺสติ อนวชฺชตา
จ ฆาสฺสฺวิหาโร จาติ อันว่าเป็นไปสิ้นกาล..นานแล
ปราศจากโทษหามีเจียบเหงาหวนอนเป็นต้น อยู่
สบายในอิริยาบถทั้ง ๔ ก็จะพึงมีแก่ข้า คือบริโภค
พอประมาณนี้แล ฯ/ จาลิมฺสฺสตีโปปมฺมีได้ พิจารณา
เมื่อฉันนั้น พึงให้พิจารณาด้วย อดีตปัจจุขณะ
ในวันนั้นดังนี้ อชฺชมายา อปฺจเวกฺขิตฺตวา โย
บิณฑปาโต ปริกฺขโต โส ฯลฯ แปลว่า โย บิณฑ
ปาโต อันว่าอาหารทั้งปวงอันใด มยา อันข้า
อปฺจเวกฺขิตฺตวา มีได้พิจารณาแล้ว ปริกฺขตํ ฉัน
อชฺช ในวันนี้

ใบที่ ๑๑ หน้า ๒๑

.. ในวันนี้ โส บิณฑปาโต อันว่าอาหารทั้ง
ปวงนั้น มยา อันข้า ปริกฺขตํ ฉัน นราย เพื่อจะเล่น
ดังเด็กชาวบ้านเป็นต้น นเอน หามีได้ แท้จริง แผล
เหมือนกัน จนถึง สุวิหาโร จาตินั้นแล เมื่อจะขอ
กุฎิเสนาสนะที่นั่น ที่นอนให้พิจารณาดังนี้แลฯ
ปฏิสงฺขาโย นิโสเสนาสนํ ปฏิเสวามิ ยาวเทว
สิตฺตสฺสปฏิมาทาย อุนฺนหสฺส ปฏิมาทาย ทสฺมกฺวาตาท
ปฺลิสฺวิสฺส ปฺป สมฺมสฺสนํ ปฏิมาทาย ยาวเทว อุตฺตปฺริสฺสทาย
วิโนทฺนํ ปฏิสฺสณฺณานรามตฺถ์ แปลว่า อหิ อันว่าข้า
ปฏิสงฆา พิจารณาแล้ว โดยปัญญา ปฏิเสวามิ
สร้องเสพบัดนี้ เสนาสนํ ที่นอนที่นั่น มีเตียงตั้งแล
เครื่องลาดแลกุฎิเป็นต้น สิตฺตสฺส ปฏิมาทาย อันหนึ่ง
เพื่อจะบรรเทาเสียซึ่งเอื้อน ? อันบังเกิดแต่ธาตุภายใน
และแปรปรวนแห่งฤดูภายนอก ยาวเทวะ เป็น

กำหนดแท้จริง อุณหสสปฏิมาธาย อันหนึ่งเพื่อจะ
ป้องกัน

ใบที่ ๑๑ หน้า ๒๒

... กันเสียซึ่ง ผัสสะถูกต้องแห่งเหลือบแลยง
แลลมแลแดด แลมีงูเป็นต้น ยาวเทว เป็นกำหนด
แท้จริง อุตฺตปริสยวิโนทน์ ปฏิสฺสูลานรามตฺถํฯ อัน
หนึ่งเพื่อจะประโยชน์ จะบรรเทาเสียซึ่งอันตราย
คือฤดูแลอันตรายแจ้งในที่กำบังและยินดีในที่สงัด
คืออยู่แต่ผู้เดียว เป็นแท้จริง เมื่อเข้าสู่กฎแลที่นั่ง
ที่นอน ลืมสติไปไม่มีได้พิจารณา ก็พึงพิจารณาด้วย
อหิตเวทณะในภายหลังในวันนั้นว่าดังนี้ ฯ อชฺช
มยา อปฺจเวทฺธิตฺวา ยํ เสนาสนํ ปริภุตํ ฯลฯ
ปฏิสฺสูลานรามตฺถํ อชฺช มยา อปฺจเวทฺธิตฺวา
เสนาสนํ ปริภุตํ แปลว่า ยํ เสนาสนํ อันว่าที่นอน
แลที่นั่งอันใด มีเตียงตั้งแลเครื่องลาดแลกฎเป็นต้น
มยา อันข้า อปฺจเวทฺธิตฺวา มีได้พิจารณาแล้ว
ปริภุตํ บริโภค อชฺช ในวันนี้ ตํ เสนาสนํ อันว่า
ที่นั่งแลที่นอนมีเตียงตั้งมีเครื่องลาดเป็นต้น

ใบที่ ๑๒ หน้า ๒๓

... แลกฎเป็นต้น มยา อันข้า บริโภค สัตสฺส
ปฏิมาธาย อันหนึ่งเพื่อจะบรรเทาเสีย ซึ่ง ... อัน
บังเกิดแต่ธาตุภายใน และแปรปรวนแห่งฤดูภายใน
นอก ยาวเทว เป็นกำหนดแท้จริง ฯลฯ แผลเหมือน
ว่าแล้วนั้นเกิด ฯ/ เมื่อฉันยา ทั้งปวงนั้นให้พิจารณา
ดังนี้ ฯ! ปฏิสฺสุมาย โยนิโส คิลานํ ปจฺจยปริกฺขาร
ปริกฺขารํ ปฏิเสวามิ ฯลฯ อพฺยาปชฺช ปรมตฺยาติ ฯ
แปลว่า อหัง อันว่า ข้า ปฏิสฺสุมาย พิจารณาแล้ว

โยนิโส ด้วยปัญญา ปฏิเสวามิ ฉนฺตํ คิลานเภส
ชฺชปริกฺขารํ ซึ่งยาอันเป็นข้าศึกแก่โรคแห่งคนไข้
และเป็นบริวารแห่งชีวิต ปฏิมาธาย เพื่อจะบรรเทา
เสีย เวทนานํ ทุกฺขเวทนาทั้งหลาย เวชฺชาพาธิกานํ
อันบังเกิดแต่อาพาธต่างๆ อุปฺปนฺทานํ อันบังเกิด
แต่ธาตุกำเริบ อพฺยาปชฺชปรมตฺยาติ ฯ เพื่อจะให้
หายทุกข์ปมิตได้ตามกำหนด ฯ จามีสติไปมีได้
พิจารณาเพื่อฉัน ก็พึงพิจารณาด้วย.....

ใบที่ ๑๒ หน้า ๒๔

อดีตปัจจะเวทณะ ภายหลัง ในวันนั้นว่า
ดังนี้ อชฺชมายา ปจฺจเวทฺธิตฺวา โย คิลานํ ปจฺจยเภส
ชฺช ปริกฺขารํ ปริภุตํ โส ฯลฯ ปรมตฺยาติ ฯ
แปลว่า โย คิลานํ ปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารํ ฯ อันว่า
ยาอันเป็นข้าศึกแก่โรคแห่งคนไข้ แลเป็นบริวารชีวิต
อันใด มยา อันข้า อปฺจเวทฺธิตฺวา มีได้พิจารณา
แล้ว ปริภุตํ ฉนฺตํ อชฺช ในวันนี้ โส คิลานเภสชฺช
ปริกฺขารํ อันว่ายาอันเป็นข้าศึกแก่โรคแห่งคนไข้ และ
เป็นบริวารแห่งชีวิตนั้น มยา อันข้า ปริภุตํ ฉนฺ
ปฏิสฺสุมาย เพื่อจะบำบัด เสีย เวทนานํ ซึ่งทุกข์เวทนา
ทั้งหลาย เวชฺชาพาธายานํ อันบังเกิดแก่อาพาธต่าง ๆ
อุปฺปนฺทานํ อันบังเกิดแก่ธาตุกำเริบ อพฺยาปชฺช
ปรมตฺยาติ เพื่อจะให้หายทุกข์ปมิตได้ตามกำหนด ฯ
ภิกษุสามเณรให้พิจารณาปัจจัยทั้ง ๔ มีจิวรเป็นต้น
โดยนัยดังกล่าว

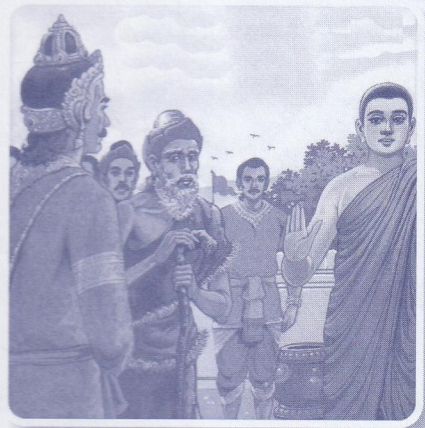
ใบที่ ๑๓ หน้า ๒๕

แล้วแลบริโภค ชื่อว่า ปัจจัยฉนฺตนิสฺสํตฺตศีล
นี้ชื่อว่า ปัจจเวทณปริสุทฺธิ ด้วยปัจจัยเวทณะดังกล่าว

แล้วนั้น จามีได้ปัจจเวกขณะแล ให้อรุณขึ้นมาเป็น
วันหน้า บัจจัยสันนิสสตัถศีล ก็ขาดด้วยก็ตั้งอยู่ในที่
อันบริโศค จะเป็นไปโดยมากแล้ว จะไปสู่อาจารย์
ขอตนออกจากสงสาร เป็นอันยากยิ่งนัก เหตุตั้งนั้น
ให้ภิกษุสามเณรอย่าประมาท ฟังอุตสาหปัจจเวก
ขณะจงได้ทุกวันเถิด ฯ อันหนึ่งอย่าให้พระภิกษุ
หนุ่มแก่ปานกลางแลสามเณร ดูหมิ่นประมาทใน
ก่อนข้าว ลูกขึ้นแต่เข้าไปยืนอยู่หน้าบ้านแห่งตระกูล
ผู้อื่น ได้แล้วกลับมาสู่ที่อยู่ของตน บริโศคซึ่งอาหาร
นั้น มีได้ปัจจเวกขณะดังกล่าวมานี้ สู้กินยาพิษเสีย
ดีกว่า เหตุว่าตายแล้วก็แล้วไป อันว่ามีได้ ปัจจเวก
ขณะนั้น เมื่อตายไปก็จะเสวยซึ่งทุกข์เวทนา อยู่ใน
นรกปรตวิสัยเดียวรณามีกาลช้านาน เหมือนนกเง
าะการ...

ใบที่ ๑๓ หน้า ๒๖

...แต่ในกาลก่อน มีได้พิจารณาว่าจะเกิดโทษ
ก็กินซึ่งยาพิษเข้าไป ก็ได้ซึ่งความทุกข์เวทนา ใน
กาล เมื่อพระบรมโพธิสัตว์เสวยชาติเกิดมา มีผู้หนึ่ง
ชอบเล่นสะกา ประกอบด้วยโศคสมบัติเป็นอันมาก
สถิตอยู่ในนครพาราณสี มีนักเลงสการกระบัดคน
หนึ่ง เขามาเล่นกับพระบรมโพธิสัตว์ ในเมื่อบุรุษนั้น
จะแพ้ก็เอาลูกสะการอมเข้าไปในปากก็ว่าหาย
ลูกสะการแล้ว ฯ พระบรมโพธิสัตว์ทราบเหตุอันนั้น
แล้ว จึงขอลูกสะการ ไปชุบแช่ไว้ในยาพิษอันพิลึก
แล้วจึงเอาไปเล่นสะการไปเล่นกับบุรุษคนนั้น เมื่อ
บุรุษนั้นจะแพ้แก่พระบรมโพธิสัตว์ ก็เอาลูกสะการ
ไปอมเข้าไปในปาก น้ำลายเข้าไปในท้องก็สิ้นชบ
สลบไปด้วยกำลังยาพิษ พระบรมโพธิสัตว์จึงให้ซึ่ง

ชีวิตเป็นทานแก่บุรุษผู้นั้น พระบรมโพธิสัตว์จึง
ประกอบยาแก้พิษใส่ให้บุรุษผู้นั้น

ใบที่ ๑๔ หน้า ๒๗

หายดีเหมือนดังเก่าแล้ว จึงให้อิโฆวาทความ
สั่งสอนว่า จำเดิมแต่เมื่อไป ท่านจงอย่ากะทำดังนี้
เลย เหตุตั้งนั้น อย่าให้ภิกษุหนุ่มแก่ปานกลาง แล
สามเณรทั้งปวง อย่าฟังไว้เนื้อเชื่อใจว่า อาหาร
บิณฑบาตนี้ เป็นของแห่งบิดามารดา พี่ชาย
น้องหญิง มิตรสหายญาติสาโลหิตทั้งหลาย มิได้
ปัจจเวกขณะ เลยก็บริโศคไป เมื่อจะขาดชีวิต
อินทรีย์ ก็จะไปบังเกิดเป็นเปรตวิสัยหลายชาติ
เหตุตั้งนั้น สมเด็จพระบรมโลกนาถ ตรัสเทศนาว่า
บัจจัยอันใดมิได้พิจารณาแลบริโศคเข้าไป มีอุปมัย
ดังกินยาพิษ ถึงมนุษย์เป็นมิตรชิดเชื้อ แลมิได้เป็น
มิตร ก็รู้เมื่อตายเหมือนกัน ฯ เมื่อพระอุปัชฌาย
อาจารย์จะสั่งสอน ให้ปฏิบัติปฏิบัติในพระจตุปาริสุทธิ
ศีลนี้แล้ว ก็จะเป็นที่จำเริญเลื่อมใสศรัทธาแห่ง
เทพยตามนุษย์ แลจตุบัจจัยหายก อนึ่งก็จะเป็น
อายุพระศาสนาตราบเท่าถ้วน ๕,๐๐๐ พระพรรษา.

“สูตรโกนเขา”

เรื่อง สูตรคำสอนลูกหลาน

แปลเป็นไทย

โดย : อาจารย์บุญเรือง คัมภำย์^๑

ใบที่ ๑ หน้าแรก

ลูกหลานเอ๋ย จงสดับตำหรับคำท่านดึกเตือน
จงจดจบบัปเป็นตำราเอาไว้ ขอลูกหลานทั้งปวง
สดับสำหรับเตือนท่านกล่าวไว้ว่า ความบ้ำสาม
เรียกว่า บ้ำไสเสดี้ยทำสวนอุทยาน บ้ำทำนาสร้าง
คันนาไม่หยุดหย่อน บ้ำปลูกหม่อน อีกบ้ำมั่งบ้ำมี
บ้ำเปย บ้ำไป บ้ำเล่นดูร้าย บ้ำสิ้นชาติเกิด ด่าว่า
พ่อแม่ผู้เฒ่าจิตใจไม่เกรงกลัว ทำตัวเก่งกาจ ว่าตัว
ใหญ่โต เวลากินข้าว ว่าตัวกูนี้ใหญ่โต มีควรกินข้าว
กับเกลือ ควรจะกินปลาทอดกระเทียม เอาขิงมา
ผสมกับเส้นหมี่ที่หอมอบอวล จึงจะสมกับศักดิ์ศรี
ของผู้เป็นใหญ่ ด่าว่าเมียว่าอีจอร์ที่เกียจไม่หาแดก
ทุบตีโชนทนาว่า ไฉนมึงไม่ทำมาหากิน เหมือน
คนอื่นเขา ถ้าลูก (บา ปา) ทำเฉกเช่นนี้เรียกว่าผิด
ประเพณี ถ้าบา หาได้เอง จึงหิวกิน (ฉิย) ถ้าหา
เองไม่ได้เลย ก็จงอย่าหิวกินเลย ถ้าอยากกินอร่อย
ให้ลูกคิดหาเงินทองได้มากแล้ว จึงจะกินได้ตามใจ
ขอลูกอย่าได้เสียดายเลย

ใบที่ ๑ หน้า ๒

ตัวเหน็ดเหนื่อยเพราะตามใจต้องการ ถ้าลูก
ปลูกหม่อนให้สร้างรั้วให้มีดชิดมันคง ถ้าลูกปลูก
หมากขุดหลุมให้กว้างใหญ่ แล้วใส่ปุ๋ยจึงจะออกงาม
ดีตั้งใจ และให้รักษารดน้ำด้วย เมื่อต้นโตแล้วออก

ดอกออกผลให้กินทุกๆ ปี มิได้ขาด ลูกทำอะไรต้อง
ทำให้เสร็จ อย่าได้ลืมหงลืมละทิ้งงานกลางคัน
เมื่อมีกินอิ่มแล้ว จึงจะมีความสุขใจ สมความ
ปรารถนา เมื่ออดอยากไม่มีกิน ก็ไม่มีความคิด ไม่
ชาญฉลาดทำมาหากิน ให้อิ่มท้อง ไม่คิดหาพรรค
พวก จะใช้ข้าบริวาร พิจารณาให้ดี ดูจิตใจเขาก่อน
จิตใจเราใจเขา คิดให้มีความดีใจ ให้อริจักถนอมเอา
เป็นเพื่อน ถ้าหากพยายามดูจิตใจเขา แม้ชั่วดี ดูให้
แจ้งชัด ใช้สติปราชญ์คิดด้วยตนเอง อย่าได้คิดด่า
ว่า ให้คิดนอกคิดใน มีตำรา อย่าอ้างแต่ปราชญ์
ทั้งขบวณฉบับแต่โบราณ ความยากอย่าคิดไกล
ความสบาย...ให้คิดถึงฝ่ายตนและฝ่ายคนอื่น
อย่าให้เขาคิดดูหมิ่น

ใบที่ ๒ หน้าแรก

...เรามีเกรงกลัวลูกเลย เราจะตำหนิลูกว่า
ลูกโง่เขลา ความรู้บอกคนอื่นด้วย ความรู้รอบ
เขาจะเกรงใจลูก ในปัจจุบันกาลนี้ เป็นคำสั่ง
หลวงตาท่านผูกฉบับให้อันักสามเณร ผู้เป็นหลาน
ถ้าค้าขายตามฤดูกาล เมื่อเสร็จสิ้นการทำนาทำไร่
ลูกจึงเดินทำมาค้าขายหากิน ถ้าค้าขายตาม
ประเพณี อย่าเอาทรัพย์สินของคนอื่นเขา ให้เกรงกลัว
จะอาภัพถึงลูกหลาน จักเป็นอภัยมรดกหาดีไม่

^๑ อาจารย์บุญเรือง คัมภำย์ พธ.บ. (พุทธศาสตรบัณฑิต) มจร , ศ.คม. โบราณคดี, เขมรศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ
ผู้อำนวยการเขมร มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

ถ้าหากมีทุนมากแล้ว จึงให้ลูกซื้อสินค้าที่เบาๆ จึงจะบรรทุกได้มากดังใจหมาย เราก็จะมีกำไรได้มาก ถ้าสินค้านัก กำไรได้มากจริง แต่เราจะบรรทุกไม่ได้เลย กำไรได้แต่เหน็ดเหนื่อยทั้งเขาทั้งเรา ทั้งสัตว์ ทั้งลุงป้าอาสาอยู่บ้าน เพียรพยายามสานตะกร้า ชะลอม ครุ เกรียง (กระดัง) ทั้งกะเมอ เมื่อถึงเดือนหกแล้ว ให้ลูกคิดทำถ่อ ทำคราดเพื่อลงนา เมื่อมีน้ำ ให้ลูกถมปิดคันนา สูบน้ำให้ไหลลงนา ให้ดินซึมซับน้ำ อนึ่งถ้าลูกได้ลูกชายลูกหญิง ให้รู้จักเมตตาปราณี

ใบที่ ๒ หน้าหลัง

...ให้การศึกษา สั่งสอน ให้พยายาม ทำมาหากินพอควร ให้ลูกพยายามทำมาค้าขายแจกเช่นคนอื่นเขา เมื่อลูกเสร็จการปักดำเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว อย่าได้อย่าว่าง ให้ดูเพื่อนฝูง ทำมาค้าขาย หาเงินใส่กระเป๋่า เมื่อมีมากแล้ว ลูกค่อยพักผ่อนเฝ้ากำลัง เมื่อถึงฤดูแล้ง ลูกมีกำลัง ให้คิดสร้างบุญ ให้ได้ตามที่ลูกที่ได้แสงหามา ให้คิดทำทาน เพื่อเป็นสะพานเพื่อเป็นทางเดินไปสู่สุขสถานดี ให้ลูกพากเพียรให้ได้สวรรค์สมบัติ คำสอนทั้งหมดนี้ เป็นคำสอนตักเตือน ขอให้ลูกถือให้มั่น ยึดถือเป็นเป็นกฎปฏิบัติเถิด นี่คือการหมกบับ ที่ท่านสั่งท่านสอนตักเตือน ท่านทั้งปวงที่เกิดมาบนโลกนี้ (ไม่ช้า) และให้บรรสนองพระคุณพระมารดา..จำศีลให้มั่นคง จำญภาวนา ตั้งใจสวดศึกษาเล่าเรียน ระเบียบนั้น ๆ ใหุ้ตสาหะ อย่าได้ละลิมแล เมื่อบวชเป็นสามเณร กระทั่งถึงพระภิกษุเถระ เป็นที่ประเสริฐ อย่าทำมิ่งthing ไม่เกรงกลัว ครูบาอาจารย์ ผู้มีพระคุณ ให้รับใช้ท่านโดยไม่ขัดข้อง

ใบที่ ๓ หน้าแรก

...ถ้าจิตใจมั่นคง ได้สวรรค์สมบัติถึงพระนิพพานในกาลเบื้องหน้า ส่วนคุณนั้น หมายถึงคุณของบิดามารดา ผู้มีคุณใหญ่หลวง คุณพระอุปัชฌาย์อาจารย์ เป็นผู้มีความมาก จงพยายามเรียนถึง เมื่อเติบโตใหญ่บริบูรณ์เต็มที่แล้ว ธรรมพระอภิธรรม คุณคัมภีร์ นำสัตว์ทั้งปวงด้วย เมื่อบวชแล้วอย่าคิดให้ใจแตก อย่าคิดสึกเมื่อยังเล็กเลย ให้พยายามอดทน ตั้งจิตตั้งใจ อยากรเรียนธรรมธัมโมโดยพุทธพิจารณา พยายามตั้งใจรักษาการบวช (ผนวส) ที่ตนได้บวชได้เรียนธรรมะ เหมือนกับสุบินกุมาร ผู้บวชเป็นสามเณรนั้นแล มาดาของอนักรทนต์อยู่คนในรัก ลำบากยิ่งนัก เหตุว่าลูกอยากบวช แม่ไม่ยอมให้บวช ด้วยเหตุบาปกรรมอันนี้แล จึงมาถึงตน ลูกพยายามไปบวช รักษาศีล บำเพ็ญพรต เป็นสามเณร ช่วยปลดเปลื้องมารดาพ้นทุกข์ ได้สวรรค์ ด้วยมรรคผลที่รักษาศีลอันประเสริฐ ส่วนบิดานั้น ได้กนกรได้ทุกข์ลำบากยิ่งนัก ไปอุปติเป็นแปดเศร็จจานแสนอัปรีดิ์ ไม่มีอาหารกิน ทุกข์ยากตระการลำบาก กินแต่เลือดหนอง

ใบที่ ๓ หน้า ๒

ทุกข์ทรมานยิ่งนัก แลตะโกนคร่ำครวญร้อง ไม่มีผู้ใดใครผู้หนึ่งช่วยได้เลย สุบินทุมารรู้ได้ด้วยญาณว่า บิดาได้รู้ว่าคุณได้ผนวชบวชเป็นสามเณรช่วยเหลือ บิดามีได้เลย เมื่ออายุล่วงถึง ๒๓ ปี บริบูรณ์แล้ว ก็ได้บวชเป็นพระภิกษุ โดยมีชักช้าเพื่อจะช่วยเหลือบิดา ครั้นได้บวชแล้ว ได้บำเพ็ญภาวนารักษาศีล จึงจะช่วยบิดาให้พ้นทุกข์ได้ ไปเกิดใน

งานสวรรค์ สูงส่งแล้วแล ท่านทั้งหลายทั้งปวง
โอมีลูกชาย ขอให้บำรุงเลี้ยงดูรักษา เมื่อเติบโต
แล้วให้บวชเรียนเถิด ที่ได้มาจับกำเนิดในครรภ์ของ
มารดา องค์พระยมราชขอกราบลา มาปฏิสนธิใน
ทร (ไม่ชัด) บางคนกินเหล้าบวชลูกหลานเป็น
กษัตริย์สามเณรแล

ใบที่ ๔ หน้าแรก

เราไม่คิดถึงบุญถึงกุศล ดูก่อนมหาชนอย่าได้
ระทำดังนี้เลย หากมันทำดังนี้แล้ว บาปกรรมจะ
มาถึงตนเองแล จะเสวยทุกข์ในนรกใหญ่ เวทนา
จิตโรคาพาธเบียดเบียนตนแล ถ้ามันผู้ใดมีบุตร
ชาย แล้วมิได้ให้บวชตอบสนองคุณเป็นสามเณร
ชายเป็นเสมียนปล้นมารดาตนแล มีบาปกรรมยิ่งนัก
ะโลกไปแล้ว จักตกนรกทนทุกข์เวทนาผู้เดียว
กำพร้ารุ่มร้อนเจ็บแสบนักแล ไม่มีผู้ใดใครผู้หนึ่ง
ะไปถึงไปช่วยได้เลย แลเมื่อได้บวชเป็นสามเณร
แล้ว ไม่ได้บวชเป็นพระภิกษุแล เขาได้ภาวนา
ภาสาอดเนื่ออดปลา ทำเป็นใจปล้นบิดาตายไปตก
นรก ทนทุกข์ทรมาน เมื่อวิบากกรรมมาขัดขวาง
พระมิได้ตอบสนองพระคุณบิดา เมื่อวิบากกรรม
มาขัดขวางเช่นนี้ เมื่อเป็นดังนี้ มีจิตศรัทธาได้บวช
แล้วแล อยากบวชเป็นพระภิกษุยิ่งนัก มารดาบิดา
มิให้บวช บาปกรรมนั้นจะตกแก่บิดามารดา หาก
มิได้บวชรักษาศีลตั้งประสงค์แล้ว มีน้ำหนัเท่ากับ
มหาปฐพีแล ครั้นได้บวชแล้ว ถ้า มีจิตใจอยาก.....

ใบที่ ๔ หน้า ๒

...สัก ให้ตามใจเถิด ถ้าอยู่ต่อไปไม่เป็นการ

ดีเลย ดังพระท่านผูกเป็นคาถาว่า "ปพฺพชิตฺโต หตา
ปิตุตา" ชายหญิงใดหนา ตามใจจินตนา มีศรัทธา
แล้วแล ได้รับการบวช บำเพ็ญพรมแล สั่งสอน
ก.ข. นะโมธรรมะ ทั้งคุณพระคุณอันประเสริฐทั้ง
หลายด้วยแล้ว จะสึกไปอยู่บ้านของตนแล้ว อย่าได้
ลืมพระคุณของครูเลย จักเป็นการไม่ดี ให้เอาไว้
เหนือหัว จักประเสริฐนักแล ถ้าได้อะโรปิโกค
อาหารพิเศษ ให้นำไปถวายครูที่อบรมสั่งสอนแล
พระคุณสูงส่งอันใหญ่หลวงจะตอบสนอง ทั้ง
ทวยเทพ ก็จักจำเริญรุ่งเรืองแล หากจะปรารถนา
สมบัติก็จะสำเร็จแล หากว่าจะพึงปรารถนาสวรรค์
สมบัติโลกีย์ ก็จักบริบูรณ์ด้วยบุญญา เป็นที่แน่นอน
แล ด้วยความปรารถนาในปรโลกโน้น ส่องแสง
สว่างไสวในสถานสวรรค์ สนุกสนานไร้ทุกข์ พร้อม
ด้วยทวยเทพเทวาบริพาธทั้งปวง ถ้าหากผู้ใดสัก
ออกไปเป็น..

ใบที่ ๕ หน้าแรก

.. เป็นคฤหัสถ์ใดแล ไม่รู้บุญครูบิดามารดา
ผู้นั้น.... ผู้นั้นไม่เป็นคนดี เกิดเป็นผู้พิการ ตาบอด
ไม่รู้บุญครู ผู้นั้นจักไม่เป็นมนุษย์บริบูรณ์เลย อัน
จบบัณฑิตสอนมากมาย ให้เอาฉบับนี้เป็นครูสั่งสอน
อย่าได้ลืมเลย ประหนึ่งว่าได้เข้าถึงฝั่งโลกียสมบัติ
อย่าทำให้จิตใจฟั่นเฟือนโลภอยากได้มาก เช่น
ลักขโมย ปล้นฆ่าเอาทรัพย์คนอื่นตามใจ ไม่
เกรงกลัวบาปบุญที่จะเกิดขึ้น ถ้าลูกอยากมีทรัพย์
สมบัติให้แสวงหาตามฉบับ (คำสั่งสอน) ไฉน
ถมดินขุดดิน ปลุกมะพร้าว ปลุกหมากโดยธรรม
นั้นเรียกว่าสมบัติมั่นคง จะมั่นคงดียิ่งนัก ไม่ขาดตก

บกพร่อง ทุกวัน เมื่อแสงอาทิตย์สมบัติได้แล้ว
ให้สิ่งสมบุญรักษาดี บวชลูกหลาน บุตรภริยา ทาสี
ทาสา ข้าชายข้าหญิงด้วย เมื่อจะทำบุญให้เด็ก
พระคุณผู้อบรมสั่งสอนด้วยเถิด นุ่งห่มผ้าเหลืองให้..
อย่าให้มีขัดข้องหมองหม่นอินทรีย์

ใบที่ ๕ หน้า ๕

เข้าไปถวายบังคมพระสมันตโคกมสรพรเพชร
มุนี ครั้นได้กราบก็ประนมกรแล้ว นั่งกินสวดถวาย
ชีวิตพระแล แล้วกราบบังคมพระกัมมแดงสงฆ์
พยายามอดทนก็กราบ ตั้งจิตมิให้หม่นหมอง แล้ว
นั่งเป็นระเบียบเรียบร้อยสงบจิตโดยธรรม อย่าได้
กระทำอาการเมีนเฉย อย่าได้ พุดจาคุหมิ่นเหยียบ
หยามพระธรรมเทศนาเลย ถ้ากระทำได้ใจคิดนี้
เยอหยิ่งวงศ์ตระกูลเผ่าพันธุ์ตน.....เกษมเกษม
บริบูรณ์นักแล..สมบัติมากมายแล ไม่มีผู้ใดทำได้
เลย.....ไปเกิดแดนสวรรค์ บนสถานวิมานสุวรรณ...
พร้อมด้วยบริวารอิสรีในสรวงสวรรค์ ข้า...บประมาณ
ดนตรีอังกะ... พระพรหมปัญญ เสด็จเปิดพระจันทร์
เทศนา แล

ใบที่ ๖ หน้าแรก

ณ บัดนี้ ณ บัดนี้ ขอมขอตั้งความปรารถนา
ทั้งชาตินี้และชาติเบื้องหน้า ขอให้ขอมมีดำริความคิด
เหมือนนางตำมะรา มีปราชาญาเหมือนพระมโหสถ
ขอมขอตั้งความปรารถนาทั้งชาตินี้แลชาติหน้าอีก
ขออย่าให้ขอมมีกรรม ขอมขอคุณเทวบุตรคุณเทวดา
คุณคุณพระองค์ คุณพระพรหมคุณพระพุทธคุณ
พระธรรมคุณ พระสงฆ์ ขอมปรารถนาอย่างไร

ขออย่าได้ลืมเลย โปรดจดจำว่าจาแห่งขอมด้วยเถิด
ขอมเป็นผู้บริสุทธิ์ ตัวขอมทุกข์ยากลำบาก ฟังแต่
ศีลฟังแต่ทาน ตั้งแต่นี้ต่อไปในเบื้องหน้า ขอขอม
อย่าได้มีกรรมเลยแลขอมขอให้บา (ลูก) ของขอม
มีปราชาญาเฉลียวฉลาดเหมือนพระสุริยา มีผิวพรรณ
ดังพระจันทร์นี้แห่งอินทราเทวบุตรเทวดาผุดผ่อง
พรรณราย เมื่อขอมมีเมเหลืกาลิยาน ขอให้มิรู้โง่
งมงามดุจดั่งเทพกัลยาเทวดานกว่าบรรดาสตรี
ทั้งหลาย...ขอมขอให้ไกลจาก อย่าได้มีรูปร่าง
อย่าได้มีกรรมกับหญิงนั้นๆ เลย ขอมขอปรารถนา
ขอทวยเทพทั้งปวง จ้าวจาแห่งข้าพเจ้านี้ ขอมได้
ปรารถนาอย่างไร อย่าได้ลืมเลยแม้ในชาตินี้แล
ขอมเป็นผู้บริสุทธิ์ ในทุกวันนี้ ขอมเป็น
คนกำพร้าทุกข์ยาก ขอมขอพึ่งเพียงศีลทาน
พระพุทธรูปพระธรรมพระสงฆ์ ขอมขอให้หลุดพ้น
ทั้งแม่ทั้งพ่อทั้งปวงทั้งน้องทั้งลูกทั้งหลาน ทั้งยาย
ทั้งตาทั้งหมดทั้งสิ้นอย่าได้มีบาปมีกรรมถึงตนเลย

ใบที่ ๖ หน้า ๒

...ผู้ที่ยึดถือปฏิบัติตามฉบับนี้ จะนำตนให้หลุดพ้น ได้มรรคผลกุศลประโยชน์ นำทั้งญาติพี่น้องให้หลุดพ้นตามฉบับนี้แล และแม้แต่ท่านนี้ท่านก็จักได้มรรคผลจักได้นิพพานแล ขออย่าประวัติดิฉิบย่อย อย่าได้เศร้าหมองลวงละเมิดฉบับ ขอให้เอาใจใส่เจริญจงกรมบำเพ็ญภาวนา เหมือนดังพระเจ้าคุณวราชนรนาถราชา...ขอให้จำให้จด ขอให้สดับให้ทรงไว้ ขอให้หมั่นสวดหมั่นเรียนพากเพียรอย่าได้ละลืมเลย ให้จำทุกอย่าง จากนั้นไปก็จักสมความปรารถนา “ปะกาเรหะ นิติตัง” จารจบ ณ กาละบัดนี้แล

อนึ่ง... ใบสุดท้ายของใบลานผูกนี้ จารไว้ว่า สัตราโกนเจาณี จารไว้ ณ วัดรตานี เพื่อให้พระเณร ได้ศึกษา ตามสั่งสอนตนเองทุกๆ องค์อย่าได้ขี้เกียจเลย เพราะว่าได้มาบวชในพุทธศาสนาแล้ว ก็ให้พากเพียรพยายามตอบสนองคุณแม่คุณพ่อเถิด. แล้วมีจารด้านซ้ายมือว่า “หลวงตาอึ้ง จารไม่สวยเลย”

ข้อมูลเพิ่มเติม

มีคัมภีร์คู่กันอีกผูกหนึ่ง ที่เขียนหัวเรื่องว่า “คำกลอนเตือนสติ” เนื้อเรื่องอันเดียวกัน เพียงแต่ท่านผู้จารองค์เดียวกัน ใบหลังสุดจารบรรทัดเดียว ความว่า นี่คือสัตราโกนเจา สั่งสอนตนเอง ถ้าพระเณรองค์ใดได้อ่านแล้ว ก็รู้เรื่องฉบับ ไม่ต้องมีผู้ใดสั่งสอน ถ้าได้บวชแล้วขอให้ขยันเรียน อย่าได้ขี้เกียจเลย.....อึ้ง จาร

จบสัตราคำสอนลูกหลาน และ สัตราเตือนสติ

อาจารย์บุญเรือง คัชมาย์ แปล

โทรศัพท์ : 081-377-8663

Email : bkajmary@yahoo.com

Website : Pateng.info

การประยุกต์พระพุทธรศาสนา

ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ : กรณีการทำแท้ง

ต่อจากฉบับที่แล้ว

พระธรรมโมลี ดร. *

หลักศีลธรรม ตามความหมาย คือ ความประพฤติที่ดีที่ชอบ ความประพฤติงาม จากการกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า ศักดิ์ธรรมในจักรวาลนี้จะมีมากมายมหาศาล แต่ก็มีศักดิ์ธรรมบางส่วนเท่านั้นที่พระพุทธศาสนานำมาแสดงเหตุผล ที่พระพุทธเจ้าทรงนำมาแสดงที่สำคัญก็คือจะเป็นประโยชน์แก่การดับทุกข์ ศักดิ์ธรรมเหล่านี้ เมื่อพระพุทธศาสนานำมาแสดงในรูปข้อความแล้วก็มีฐานะเป็นศีลธรรม ซึ่งจะเห็นว่า ศีลธรรมในทางพระพุทธศาสนามีความหมายแคบกว่าศักดิ์ธรรม ศีลธรรมเป็นเพียงบางส่วนของศักดิ์ธรรมเท่านั้นดังพุทธพจน์ที่ตรัสถึงธรรมประเภทนี้ว่า "ตถาคตย่อมรู้แจ้ง ย่อมหยั่งเห็นศักดิ์ธรรมนั้น ครั้นแจ้งหยั่งเห็นแล้ว ก็นำมาบอกแสดงบัญญัติ ยกขึ้นกล่าวเปิดเผย จำแนก อธิบายให้ง่าย ขอพวกเธอทั้งหลายจงพิจารณาตุเถิด"

วิทยาศาสตร์สนใจอุตุนิยามกับพีชนิยาม ในขณะที่ พระพุทธศาสนาสนใจจิตนิยามกับกรรมนิยาม จากรายละเอียดดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของระบบจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาต้องมีส่วนประกอบสองส่วนหลักๆ ด้วยกัน คือ

๑. ส่วนที่เป็นรากฐานได้แก่ศักดิ์ธรรม

๒. และส่วนที่เป็นศีลธรรม

ศักดิ์ธรรมที่เป็นรากฐานของระบบจริยศาสตร์ในพระพุทธศาสนา คือ จิตนิยามกับกรรมนิยาม และระบบศีลธรรม ในทางพระพุทธศาสนาวางอยู่บนความเชื่อที่ว่า สิ่งที่กำหนดการกระทำของมนุษย์ให้ดีหรือเลว คือ จิต ดังพุทธพจน์ว่า "ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จด้วยใจ หากบุคคลมีใจชั่ว จะพูดก็ตาม จะทำก็ตาม ทุกข์ย่อมติดตามเขาไป ประหนึ่งล้อเกวียนที่หมุนตามรอยเท้าโค"

เมื่อพระพุทธเจ้าได้ทรงเห็นข้อเท็จจริงที่กล่าวข้างต้นนั้นแล้ว ก็ทรงกำหนดศีลธรรม ให้สอดคล้องกับหลักศักดิ์ธรรมที่พระองค์ได้ทรงค้นพบ และได้วางระบบให้ตรงกับข้อเท็จจริงในธรรมชาติเกี่ยวกับเรื่องจิตและกรรม เพื่อให้ได้ประโยชน์จากกฎเกณฑ์ในธรรมชาตินั้น เช่น เรื่องศีลห้า ข้อที่หนึ่ง เหตุใดพระองค์จึงทรงให้เรงดวนจากการฆ่าสัตว์ เหตุผลที่พระองค์ทรงกำหนดศีลข้อนี้ ก็คือว่า พระองค์ทรงเห็นข้อเท็จจริงในธรรมชาติว่า การฆ่าสัตว์เกิดจากแรงผลักดันของอกุศลมูลที่แน่นอน และผลที่จะได้รับจากอกุศลมูลชนิดนี้ก็คือ จะเป็นความทุกข์ทรมานแก่ผู้กระทำการนั้น ดังนั้น ศักดิ์ธรรมเป็นรากฐานของศีลธรรม

เกณฑ์ตัดสินความดีความชั่วในพุทธปรัชญา

เพื่อเป็นหลักในการตัดสินปัญหาการทำแท้งให้เด่นชัดยิ่งขึ้น จึงต้องกล่าวถึงเกณฑ์ตัดสินวินิจฉัยความดีความชั่วในพระพุทธศาสนา ซึ่งพระพุทธองค์

* น.ธ. เอก , ป.ธ. ๙, MA., พธ.ด. เจ้าคณะจังหวัดสุรินทร์ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

ได้ตรัสถึงวิธีวินิจฉัยว่า อะไรคือความดี (กุศลธรรม) อะไรคือความชั่ว (อกุศลธรรม) สามารถจำแนกได้ เป็น ๒ ประเภทด้วยกันคือ

๑. โดยการสืบหาที่มาของการกระทำ หรือ สภาวธรรมนั้นๆ

๒. โดยการสืบดูที่ผลของการกระทำ หรือ สภาวธรรมนั้นๆ

จากการศึกษาวิเคราะห์เกณฑ์ตัดสินความดี ความชั่วในพระพุทธศาสนาพบว่า การกระทำที่มี เจตนาหรือความตั้งใจเป็นตัวนำจึงจะเป็นกรรม กระทำที่ไร้เจตนา ไม่ถือว่าเป็นกรรม เช่น คนที่ ละเมอเดินทางกลางคืนจัดเป็นเพียงกิริยาอาการ ที่เกิดขึ้น สิ่งเป็นต้นเหตุหรือแรงผลักดันให้มนุษย์ ทำกรรมต่างๆ มีอยู่ ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็น ผลักดันฝ่ายดี ประกอบด้วย อโลภะ ความไม่โลภ อโทสะ ความไม่โกรธ อโมหะ ความไม่หลง กลุ่มที่ สองเป็นแรงผลักดันฝ่ายชั่ว ประกอบด้วยโลภะ มีความโลภ โทสะ มีความโกรธ โมหะ มีความหลง เมื่อใดก็ตามที่คนเรากระทำกรรมด้วยแรงผลักดัน ฝ่ายดีการกระทำนั้นเป็นความดี หากทำด้วยแรง ผลักดันฝ่ายชั่ว การกระทำนั้นก็ชั่ว

พระพุทธศาสนาเชื่อว่ากระบวนการทางกุศล และอกุศลต้องดำเนินไปควบคู่กับกฎแห่งกรรม ดัง พุทธพจน์ที่ตรัสว่า

ธรรมฝ่ายดีได้แก่อะไรบ้าง ได้แก่กุศลมูล สามประการคือ ความไม่โกรธ ความไม่หลง เวทนา ชันด์ สัญญาขันด์ วิญญานขันด์ ที่ประกอบด้วย กุศลมูลนั้น กายกรรม วจีกรรม มโนกรรม ที่มีกุศล มูลนั้น เป็นสมุฏฐานที่กล่าวมานี้คือ ธรรมฝ่ายดี

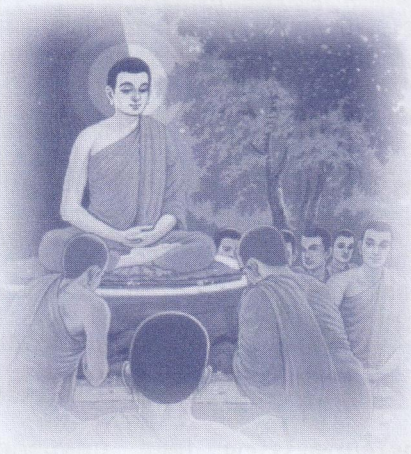
ธรรมฝ่ายชั่วได้แก่อะไรบ้าง ได้แก่อกุศลมูล สามประการคือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง และกิเลสทั้งหลายที่ดำรงอยู่ในฐานะเดียวกันกับ กุศลมูลนั้น กายกรรม วจีกรรม มโนกรรม ที่มีอกุศล นั้นเป็นสมุฏฐาน ที่กล่าวมานี้ คือธรรมฝ่ายชั่ว

ธรรมที่จัดอยู่ในฝ่ายแห่งความเสื่อมสาม ประการได้แก่อะไรบ้าง ได้แก่อกุศลมูลสามประการ คือ อกุศลมูล กล่าวคือความโลภ อกุศลมูลกล่าวคือ ความโกรธ อกุศลมูล กล่าวคือความหลง ธรรมสาม ประการ ที่กล่าวมานี้ จัดอยู่ในฝ่ายแห่งความเสื่อม

ธรรมที่จัดอยู่ในฝ่ายแห่งความเจริญสาม ประการได้แก่อะไรบ้าง ได้แก่ กุศลมูลคือความ ไม่โลภ กุศลมูลคือความไม่โกรธ กุศลมูลคือความ ไม่หลง ธรรมสามประการที่กล่าวมานี้ จัดอยู่ในฝ่าย แห่งความเจริญ

จากพุทธพจน์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า รากเหง้า ของกุศลมูล อกุศลมูล ซึ่งเป็นเรื่องของความดี ความชั่วนั้น รากเหง้าของความดีได้แก่ ความไม่โลภ ความไม่โกรธ ความไม่หลง รากเหง้าของความชั่ว ได้แก่ ความโลภ ความโกรธ ความหลง รากเหง้านี้ ที่เป็นต้นตอให้มนุษย์เราทำดีบ้าง ทำชั่วบ้าง เมื่อ ทำดี ผลที่ได้รับคือความดีตอบสนอง

ในทางพระพุทธศาสนาถือว่า "กรรม" หรือ การกระทำเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากเจตนาเป็นพื้นฐานของการกระทำ ไม่ว่าจะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่ว ตามดังพุทธพจน์ที่ว่า "เจตนาหิ ภิกขเว กัมมํ วทามิ แปลกว่า ภิกษุทั้งหลาย ! เรากล่าวว่ เจตนาเป็น ตัวกรรม" และพระพุทธพจน์ที่ว่า "ภิกษุทั้งหลาย เจตนาเราเรียกว่า กรรม บุคคลจงใจแล้วจึงทำกรรม ด้วยกาย ด้วยวาจา และด้วยใจ บุคคลหว่านพืช ชนิดใด ย่อมได้รับผลชนิดนั้น ผู้ทำความดีย่อมได้รับ ผลตอบสนองดี ผู้ทำความชั่ว ย่อมได้ผลตอบสนอง ที่ชั่ว

จากพระพุทธพจน์ดังกล่าวมาข้างต้นจึงสรุป ได้ว่า กรรมในทางพระพุทธศาสนานั้นสามารถเกิด ได้ ๓ ทาง คือ กายกรรม วชิกรรม และมโนกรรม กรรมที่สำคัญก็คือมโนกรรมหรือการกระทำทางใจ ซึ่งหมายถึงเจตนาอันเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะเป็น เครื่องชี้ตัดสินการกระทำ ถ้าเจตนาดีก็มีองค์ ประกอบด้วยกุศลมูล คือ อโลภะ อโทสะ อโมหะ จัดเป็นกุศลธรรม นั่นคือ กรรมใดทำไปแล้ว ไม่เกิด

ความเดือดร้อนใจภายหลัง กรรมนั้นดี ดังพระคาถา ในเขมสูตรที่ว่า "กรรมใดทำแล้ว ไม่ทำให้เดือดร้อน ใจภายหลัง มีหัวใจเข้มแข็งเบิกบาน เสวยผลแห่ง กรรมใด กรรมนั้นทำแล้วดี"

ส่วนเจตนาที่เป็นเครื่องชี้ของการกระทำที่ ไม่ดี คือเกิดจากรากเหง้าของความชั่ว ได้แก่ โลภะ ความอยากได้ ความโลภ โทสะ ความไม่คิด ประทุษร้าย และโมหะ ความหลง นั่นคือ กรรมใด ทำไปแล้วก่อให้เกิดความเดือดร้อนใจภายหลัง กรรมนั้นไม่ดี ดังพระคาถาที่ว่า "กรรมใดทำแล้ว ย่อมเดือดร้อนใจภายหลัง มีหน้าซุมด้วยน้ำตา ร้องไห้อยู่ เสวยผลแห่งกรรมใด กรรมนั้นทำแล้ว ไม่ดีเลย"

อย่างไรก็ตามในเกณฑ์ตัดสินทางจริยธรรม ถ้าเอาเกณฑ์ที่เจตนาและผลลัพธ์ที่ออกมาจะดีหรือไม่ดีนี้มาตัดสิน พยาบาลผู้ฉีดยาคนไข้ด้วยหวังจะ ช่วยชีวิต แต่ทำให้คนไข้เสียชีวิตเพราะความประมาท กรรมของเธอไม่บริสุทธิ์เพราะสร้างความเดือดร้อน ขึ้นภายหลังการกระทำ กรรมจะดีหรือไม่ ดูกันที่ สองส่วนรวมกันคือ เจตนาและผลลัพธ์ที่ตามมา

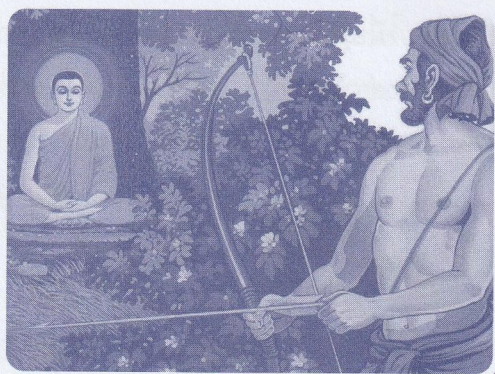
ฉะนั้น เมื่อได้ทราบถึงเกณฑ์ตัดสินความดี ความชั่วแล้ว ต่อไปจะได้กล่าวถึงองค์ประกอบของ การฆ่าสัตว์หรือการทำลายชีวิตสัตว์ให้ตกลงไป เพื่อให้การพิจารณาเกณฑ์ตัดสินจริยธรรมมีความ สอดคล้องกับปัญหาการทำแท้งยิ่งขึ้น จะต้อง พิจารณาถึงองค์ประกอบของการฆ่าสัตว์ และ พระพุทธองค์ได้ทรงวางเป็นองค์ประกอบในการ ตัดสิน ดังนี้

๑. ปาโณ	สัตว์นั้นมีชีวิต	= ข้อเท็จจริง
๒. ปาณสญญโต	รู้ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต	= รู้ข้อเท็จจริง
๓. วรกจิตต์	มีจิตคิดจะฆ่า	= มีเจตนา
๔. วรกปโยโค	มีความพยายามจะฆ่า	= มีการกระทำ
๕. เตนมรณั	สัตว์ตายเพราะความพยายามนั้น	= มีผล

จากองค์ประกอบทั้ง ๕ ดังกล่าวนี้อีก ถ้ากล่าวถึงการทำแท้งของแพทย์ก็ถือว่าคนทั้งหมดย่อมมีศีลขาด ถ้าจะกล่าวว่าเป็นบาปหรือไม่นั้นจะได้วิเคราะห์ให้ต่อไป องค์ประกอบเหล่านี้ ข้อที่ควรทำความเข้าใจเป็นพิเศษ ก็คือข้อ ๓ การที่มีเจตนาที่จะฆ่า หรือมีการจงใจฆ่า เพราะการฆ่าที่มีเจตนา นั้นจิตจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของการกระทำที่เป็นอกุศล จิตนั้นมีโลภะ โทสะ และโมหะ ร่วมอยู่ด้วย ถือว่าเป็นบาป และการฆ่านั้น จะสำเร็จโดยสมบูรณ์ อีกประการหนึ่งก็ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบดังต่อไปนี้ คือ ระยะก่อนฆ่า และระยะที่ลงมือฆ่า กล่าวคือระยะก่อนฆ่า นั้นเป็นชั้นวางแผนเตรียมการ ยังไม่ลงมือกระทำ ชั้นนี้ยังไม่ถือว่าเป็นการฆ่า เพียงแต่มีความพยายามอาฆาต อิจฉา ริษยา ทั้งทางการต่อสัตว์นั้น จนกระทำสัตว์นั้นตายด้วยการกระทำนั้นจึงถือว่าเป็นการฆ่าสัตว์ที่สมบูรณ์

ดังนั้นปัญหาของการทำแท้ง จึงเป็นปัญหาทางจริยธรรมที่ทางพระพุทธศาสนาได้วางหลักการปฏิบัติในเรื่องนี้เป็น ๒ ตอน คือ

๑. การรู้ความจริง (ของธรรมชาติ)
๒. การตัดสินใจที่จะกระทำ (ของตัวเอง)

จากกรณีดังกล่าวต้องถือความจริงเป็นหลัก เรื่องของความจริงนั้นเป็นสิ่งที่พึงรู้ตามกฎเกณฑ์แห่งจริยธรรมบุคคล จะทำอะไรไป จะได้รับผลอย่างไรก็เป็นไปตามกฎเกณฑ์แห่งเหตุผล หรือกฎเกณฑ์แห่งเหตุปัจจัยจากการกระทำของตนเองก็คือ ต้องยอมรับความจริงตามธรรมชาติว่าเป็นอย่างนั้น เมื่อรู้ความจริงว่าเป็นเรื่องของความเป็นไปตามเหตุปัจจัยมีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ที่จะต้องปฏิบัติแล้ว ก็จะต้องตัดสินใจในกระทำอย่างไรเพื่อให้ได้ผลที่สอดคล้องกับความจริงที่เป็นอย่างนั้น ดังนั้นเมื่อจริยธรรมนั้นเป็นเรื่องของความเป็นไปตามหลักความจริงอย่างนี้แล้ว การกระทำก็เกิดผลตามหลักความจริงนั้นและก็ได้รับผลต่างๆ ก็ต้องเป็นไปตามกฎธรรมชาตินั้น

ในหลักการนี้พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนว่าให้ผู้ปฏิบัติใช้ปัญญาพิจารณาตัดสินใจตามความเป็นจริง กล่าวคือ เมื่อความจริงเป็นอย่างนั้นแล้ว เราจะตัดสินใจอย่างไร เมื่อเรายอมรับความจริงตามกฎหมายชาติแล้วเราก็มีสิทธิที่จะตัดสินใจ แม้ว่าสิ่งนั้นจะดีหรือไม่ดีเป็นความคิดก่อให้เกิดโทษ เราก็ต้องยอมรับความจริงต่อการตัดสินใจนั้น ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า **เมื่อรู้และยอมรับความจริงแล้ว** การตัดสินใจทำอย่างไรแล้ว ก็ต้องยอมรับผิดชอบต่อการกระทำของเราตามความจริงนั้น

ในเรื่องการทำแท้งนี้ตามหลักทางพระพุทธศาสนา ถือว่าชีวิตมนุษย์เริ่มตั้งแต่เป็นกลลรูปตั้งแต่ปฏิสนธิ หรือมีปฏิสนธิวิญญานแล้ว ถ้าใครไปทำให้ชีวิตนี้สิ้นสุดก็ถือว่าฆ่ามนุษย์ตั้งแต่บัดนั้น ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น คือความรู้ที่เป็นจริง ซึ่งพระพุทธองค์ได้บัญญัติเป็นวินัยของพระภิกษุว่าถ้าภิกษุใดทำลายชีวิตมนุษย์อย่างนี้ ก็เป็นอันว่าขาดจากความเป็นพระภิกษุทันที จะอยู่ร่วมกับหมู่คณะไม่ได้ ห้ามร่วมสังฆกรรมด้วยกัน การฆ่าหรือทำลาย

ชีวิตสัตว์นั้นไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์เดรัจฉาน ก็ถือว่าเป็นการทำลายชีวิตสัตว์ทั้งนั้น แต่จะบาปมาก บาปน้อยหรือมีโทษมากโทษน้อยก็แล้วแต่สัตว์นั้นมีคุณมากหรือคุณน้อยซึ่งจะได้อธิบายต่อไปชีวิตของสัตว์นั้นมีคุณค่าที่แตกต่างกัน การฆ่าสัตว์ต่างชนิดกัน หรือแม้แต่ต่างตัวในชนิดเดียวกัน ก็มีผลกรรมไม่เท่ากัน ดังนั้น เมื่อนำหลักการนี้มาจัดวางเป็นวินัยของพระภิกษุหรือกฎกติกาของสังคม จึงมีการบัญญัติโทษที่แตกต่างกัน เช่นโทษสูงสุดของการฆ่าสัตว์ทางวินัยของพระภิกษุ คือขาดจากความเป็นพระภิกษุทางสังคมโทษสูงสุดก็คือขั้นประหารชีวิต เป็นต้น

ฉะนั้นพอจะสรุปได้ว่าในทางพระพุทธศาสนามีหลักการวินิจฉัยที่เป็นหลักการพิจารณาในเรื่องที่เกี่ยวกับการฆ่าสัตว์ คือ

๑. หลักความจริงคือชีวิตมนุษย์เกิดขึ้นในทางนามธรรมนั้นเริ่มตั้งแต่มีปฏิสนธิ คือ ปฏิสนธิวิญญานแรก และในทางรูปธรรมนั้นก็เริ่มตั้งแต่เป็นกลลรูป

๒. หลักความจริงที่เป็นกฎเกณฑ์ เพื่อสนับสนุนจริยธรรม เป็นกฎเกณฑ์ของสังคมที่ต้องยอมรับความจริงนั้น

จากหลักการดังกล่าวมาเมื่อมีข้อตกลงในหลักความจริงแล้ว ก็ต้องมีการบัญญัติกฎเกณฑ์หรือกฎกติกาทางสังคม เพื่อให้เป็นบรรทัดฐานในการพิจารณาตัดสินใจว่าดีหรือชั่ว ถูก ผิด เหมาะ ไม่เหมาะสม ควรหรือไม่ควร และจะต้องทำเพื่อเกื้อหนุนหรือเป็นเครื่องสนับสนุนจริยธรรม เพื่อช่วยให้จริยธรรมดำรงอยู่ได้ในสังคม ทำให้ทุกคนในสังคมอยู่ร่วมกันด้วยความดีงามมีความสุขร่มเย็นโดยทั่วถึงกัน

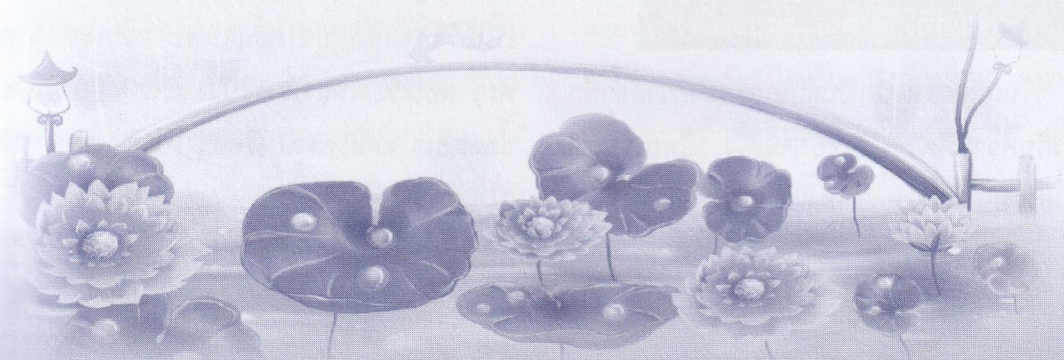
อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบซึ่งเป็นมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ในการตัดสินใจนั้นจะต้องเป็นประโยชน์ในทุกขั้นตอนของการกระทำ ซึ่งต้องอาศัยสภาพแวดล้อมของสังคมนั้นๆ เป็นเครื่องตัดสินหรือเป็นตัวชี้้นำเป็นประการสำคัญแต่ในที่นี้จะกล่าวถึงหลักเกณฑ์การวินิจฉัยเกี่ยวกับการฆ่าสัตว์ตามหลักพุทธปรัชญาว่า การกระทำแบบใดจะมีโทษมากหรือโทษน้อย มีบาปมากหรือบาปน้อย โดยมีหลักการที่ควรพิจารณา ดังนี้

๑. ต้องดูที่สัตว์นั่นเองว่า ถ้าสัตว์นั้นเป็นสัตว์เล็กเป็นสัตว์ชั้นต่ำ เป็นสัตว์มีคุณน้อย หรือเป็นสัตว์ที่มีโทษ การทำลายชีวิตจึงเป็นบาปน้อย ถ้าสัตว์นั้นมีคุณความดีมาก เช่น บิดา มารดา การฆ่าหรือทำลายชีวิตก็เป็นบาปมาก มีโทษมากที่เรียกว่า อนันตริยกรรม ที่จัดว่าเป็นบาปหนักที่สุดในทางพระพุทธศาสนา และผู้ใดมีคุณประโยชน์ต่อสังคมมาก มีคุณธรรมมาก การฆ่าก็เป็นบาปมาก หรือการฆ่ามนุษย์ซึ่งเป็นสัตว์ที่มีศักยภาพในการทำ ความดีมาก ก็เป็นบาปมากกว่าการฆ่าสัตว์เดรัจฉาน ซึ่งเป็นสัตว์ที่มีศักยภาพในการทำ ความดีน้อย และระหว่างสัตว์เดรัจฉานด้วยกันสัตว์ที่มีคุณ มากหรือน้อย การฆ่าก็ให้โทษมากโทษน้อยแตกต่างกันออกไป แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ก็ถือว่าเป็นการทำลายชีวิตเหมือนกัน

๒. ต้องดูที่เจตนาของผู้กระทำ ถ้ากระทำ ด้วยเจตนาที่รุนแรง มีความรู้สึกเกลียดชังเคียดแค้น มุ่งร้ายจะทำลายกลั่นแกล้งรังแก ช่มเหงเบียดเบียน อย่างนี้ถือว่าเป็นบาปมากมีโทษมาก แต่ถ้ามีเจตนา ไม่รุนแรง หรือมีเจตนาในทางที่ดี ก็มีโทษน้อย เช่น คนป้องกันตัวเองไม่ได้มีเจตนาจะทำร้ายใคร

๓. ต้องดูที่ความพยายาม ถ้ามีการเตรียม การ มีการวางแผนการอย่างจริงจังมีขั้นตอน ทำ ด้วยความมุ่งมั่นที่จะฆ่าให้ตายด้วยความอาฆาต อย่างรุนแรงก็เป็นบาปมาก แต่ถ้าด้วยอารมณ์ชั่ววูบ แม้จะมีกิเลสรุนแรงแต่ก็มีบาปเบากว่า

จากเหตุผลดังกล่าวมาจะเห็นได้ว่าในเรื่อง การฆ่าสัตว์นี้จะต้องมีเกณฑ์ตัดสินทางจริยธรรม ที่มีหลักสัจธรรมและหลักศีลธรรมที่เป็นหลักใหญ่ ทางพระพุทธศาสนามาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินด้วย ถ้าหากใช้เพียงเจตนาอย่างเดียวมาเป็นเกณฑ์หลัก อาจจะทำให้เกิดการยืดหยุ่นต่อเกณฑ์ตัดสินทาง จริยธรรมในเรื่องนี้ โดยใช้เกณฑ์รองลงมาตัดสิน จะทำให้การตัดสินเรื่องการทำนั้นหรือที่เป็นความดี ความชั่วหรือมีโทษมากน้อยให้เป็นไปอย่างรัดกุม และรอบคอบมากขึ้น ดังนั้น เพื่อให้มีลักษณะที่ ยืดหยุ่น และมีผลเป็นไปในทางปฏิบัติทาง พระพุทธศาสนาจึงได้มีการพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้ คือ

ก. พิจารณาตัดสินตามเกณฑ์หลัก

ในการวินิจฉัยเกณฑ์ตัดสินปัญหาเรื่องการทำแท้งที่เป็นปัญหาจริยธรรมนี้ ต้องตัดสินความเป็นบุคคล หรืออบุคคล เป็นหลักแกนกลาง แล้วขยายลดลงตามลำดับ นอกจากนั้นให้ให้ความสำคัญกับความดีความชั่วของตนเองอย่างที่เราเรียกว่า เกิดมโนธรรม ที่เป็นฐานของหลักหิริโอตตัปปะ นอกจากนั้นก็พิจารณาผลของการกระทำ อันจะเกิดแก่ตนเอง และผู้อื่น หรือบุคคลในสังคมที่เกี่ยวข้อง โดยการวินิจฉัยถือเอาเจตนาเป็นหลักตัดสินว่าเป็นไปทางดีหรือไม่ดี

พิจารณามูลเหตุว่า เป็นเจตนาที่เกิดจากบุคคล คือ อโลภะ ไม่มีความโลภ เลี้ยงชีพโดยสุจริต อโทสะ ไม่มีความอาฆาตเคียดแค้น หรือมีความพยายบาทต่อผู้อื่น และอโมหะ ไม่มีความหลงผิด มีปัญญารู้เท่าทัน มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ หรือเกิดจากอบุคคล คือมี โลภะ โทสะ โมหะ ที่เกิดขึ้นในลักษณะตรงกันข้ามกับข้างต้น

พิจารณาถึงสภาวะการณ์ที่มีสภาพเกี่ยวเนื่องแก่ชีวิตจิตใจหรือไม่ ส่งเสริมหรือบั่นทอนคุณภาพและสมรรถภาพของจิตใจหรือไม่ หรือช่วยให้กุศลกรรมทั้งหลายมีความเจริญงอกงามขึ้นตลอดจนมีผลต่อบุคลิกภาพอย่างไร

ข. พิจารณาตัดสินตามเกณฑ์รอง

ในเกณฑ์รองนี้ เป็นลักษณะของความสำนึกเกี่ยวกับความดีความชั่วของตนเอง โดยใช้หลัก "มโนธรรม" ในการพิจารณา ดังนี้

- ไข่มโนธรรมคือ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของตนเองโดยพิจารณาว่าการกระทำนั้นตนเองติเตียนตนเองได้หรือไม่ เสียความเคารพตนหรือไม่

- พิจารณาความยอมรับของวิญญาณหรือนักปราชญ์หรือบัณฑิตชนว่าเป็นสิ่งที่วิญญาณยอมรับหรือไม่ ชื่นชมสรรเสริญหรือตำหนิติเตียนอย่างไร

- พิจารณาลักษณะ และผลของการกระทำทั้งต่อตนเอง และต่อผู้อื่น โดยใช้โยนิโสมนสิการคือการพิจารณาโดยแยกคางว่า

ก) เป็นการเบียดเบียนตน เบียดเบียนผู้อื่น ทำให้ตนเองหรือผู้อื่นเดือดร้อนหรือไม่

ข) เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขหรือเป็นไปเพื่อโทษทุกข์ทั้งแก่ตนและผู้อื่นหรือไม่

จากเหตุผลดังกล่าวมาแสดงให้เห็นว่า หลักเกณฑ์นี้ว่าโดยสาระเป็นอันเดียวกัน หรือมุ่งพิจารณาความเกี่ยวเนื่องหรือไม่เกี่ยวเนื่องต่อคุณภาพของชีวิตจิตใจ และเป็นการยอมรับหรือไม่ยอมรับของนักปราชญ์ การติเตียนหรือสรรเสริญของวิญญาณนั้น ซึ่งจะปรากฏอยู่ในรูปของบัญญัติทางศาสนาบ้าง ขนบธรรมเนียมประเพณีบ้าง กฎหมายบ้าง เป็นต้น แม้ข้อบัญญัติทางสังคมเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องเป็นมติของวิญญาณติเตียนเสมอไป แต่ก็พอจะพูดได้ว่า ส่วนที่แตกต่างนี้เป็นข้อยกเว้น ซึ่งเป็นกิจของวิญญาณนั้นแหละ ที่จะต้องหมั่นตรวจสอบเรื่องเหล่านี้ ในแต่ละกาล แต่ละสมัย แต่ละครั้ง แต่ละคราว เรื่อยๆ ไป ดังพุทธพจน์ที่ว่า "ใคร่ครวญแล้วจึงทำ"

ฉะนั้น พอจะสรุปได้ว่าการพิจารณาเกณฑ์ตัดสินพิจารณาความดีความชั่วของปัญหา โดยดูที่ผลนี้ สามารถจะพิจารณาได้ ๓ ลักษณะ คือ

๑. พิจารณาว่า การกระทำนั้นส่งผลเป็นทุกข์ หรือสุขแก่ตนเอง

๒. พิจารณาว่า การกระทำนั้นส่งผลเป็นทุกข์ หรือสุขแก่คนอื่น

๓. พิจารณาว่า การกระทำนั้นส่งผลเป็นทุกข์หรือสุข ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

อย่างไรก็ตามในการพิจารณาว่า การกระทำนั้นส่งผลเป็นสุขหรือเป็นทุกข์นี้ บางครั้งเป็นเรื่องซับซ้อนละเอียดอ่อน โดยเฉพาะปัญหาเรื่องการทำแท้งของนักเรียนชั้นมัธยม ซึ่งเป็นปัญหาจริยธรรมนี้ เราอาจจะไม่สามารถที่จะตัดสินได้ง่ายๆ หรือหยาบๆ ว่านี่คือการกระทำที่ก่อให้เกิดทุกข์ นี่คือการกระทำก่อให้เกิดสุข อย่างไรก็ตามหลักทางพระพุทธศาสนาเชื่อว่า เมื่อเราใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองอย่างละเอียดรอบคอบถึงที่สุดแล้ว เราจะสามารถวินิจฉัยได้ทุกกรณี เพียงแต่ว่าเราอาจจะวินิจฉัยได้ยากหรือง่ายเหมือนกันหรือแตกต่างกันเล็กน้อยเพียงใดเท่านั้นเอง

สรุปทางออกของปัญหา

ถ้าตัดสินใจทำแท้ง การทำแท้ง ถือว่า การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเจตนาให้ทารกในครรภ์ออกจากครรภ์ก่อนครบกำหนดคลอด ถ้าจะพูดให้ง่ายก็คือ การฆ่าทารกในครรภ์มารดา ซึ่งทำให้ตายนั่นเอง เพื่อมิให้มีโอกาสเกิดมาเป็นมนุษย์โดยธรรมชาติ การทำลายชีวิตมนุษย์ ทาง

พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นบาปหนัก เพราะพระพุทธองค์ได้ทรงเน้นให้เกิดความเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย และทุกศาสนาดูเหมือนจะมีจุดร่วมอันเดียวกัน ก็คือการส่งเสริมชีวิต และการมีความรักต่อกัน ถ้าใครไปทำลายชีวิตก็ถือว่าเป็นความผิด เป็นความชั่ว ในทุกศาสนาไม่มีข้อยกเว้นเลย หากผู้ใดละเมิดศีลหรือบทบัญญัติข้อห้ามมนุษย์ชื่อว่าละเมิดต่อหลักคำสอนของพระศาสดา เราต้องรู้จักคุณค่าและทะนุถนอมไว้ให้ดีที่สุด ไม่ควรทำลายชีวิต ยิ่งในทางพระพุทธศาสนา พระองค์ถือว่า มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ ประกอบด้วยคุณธรรมสูงกว่าสัตว์เดรัจฉาน และมีพุทธภาวะหรือพุทธธาตุประจำอยู่ทุกคน มนุษย์จึงมีศักยภาพที่อาจพัฒนาตนให้เจริญทางจิตวิญญาณมากขึ้น จนถึงพระอรหันต์ถือว่าเป็นแดนสิ้นไปแห่งกิเลส

ดังนั้นการทำลายชีวิตมนุษย์จึงเป็นบาปมาก ในทางพระพุทธศาสนาถือว่า การฆ่ามนุษย์เป็นบาปมากกว่าการฆ่าสัตว์อื่นๆ ยิ่งเป็นการทำลายชีวิตมนุษย์ของผู้มีพระคุณอย่างสูง เช่น บิดา มารดา พระอรหันต์ หรือพระพุทธเจ้าเอง ก็ถือว่าเป็นอนันตริยกรรม ผู้ประกอบกรรมเช่นนี้ เมื่อตายไปแล้วจะต้องตกเวรเจ็ดหมื่นหนที่ ห้ามนสวรรค์และห้ามนิพพานด้วย

ทางออกของกรณีนี้ก็ควรแยกเด็กให้ศูนย์หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงเป็นผู้ดูแลฟื้นฟูจิตใจ และต้องปิดเป็นความลับระหว่างญาติหรือผู้อื่นเพราะถ้าตัดสินใจทำแท้งก็เป็นบาป เมื่อเด็กคลอดแล้วก็สามารถเลี้ยงดูให้มีคุณภาพได้ พร้อมทั้งมารดาก็สามารถเข้าอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ประวัติศาสตร์ศิลปะสากล

พระมหาวิริติ ไสภณสีโล ดร.*

ประเภทของ พุทธศิลป์

พุทธศิลป์แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ

๑. พุทธศิลป์ ในแบบ มหายาน
๒. พุทธศิลป์ ในแบบ หินยาน

มหายาน พุทธศิลป์ แสดงออกในแบบ เทวศิลป์ หินยาน พุทธศิลป์แสดงออกในแบบ พุทธศิลป์ อันสมบูรณ์ระหว่างรูปจำลองของ พระพุทธรองค์ และ เทวะ อันเป็นรูปเคารพของแต่ละกลุ่ม ในประเทศไทยเรายึดมั่นใน พุทธศิลป์ หินยาน รูปเคารพจึงเป็น รูปจำลอง พระพุทธรองค์ ในแบบต่างๆ ปรากฏเช่น

๑. พระพุทธรูปขนาดต่างๆ
๒. พระเครื่องต่างๆ

เป็นหลักใหญ่ในการแยกศิลปะ อันเป็นผลงาน ของประติมากร สร้างงานด้านประติมากรรม ขึ้นมา วัสดุ หรือ เนื้อของรูปที่เคารพเท่าที่นิยมกันมากเช่น

๑. เนื้อดิน
๒. เนื้อชิน (โลหะ)
๓. เนื้อผง

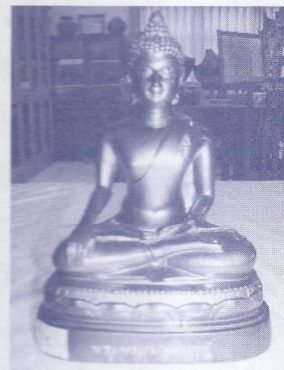
วิวัฒนาการของประติมากรรม

พระเครื่อง เป็นประติมากรรมขนาดเล็ก ที่ ประจสร้างขึ้นมาตามลำดับดังนี้

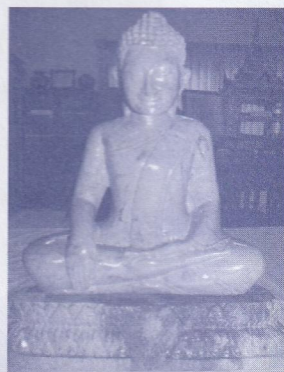
๑. เนื้อชิน (โลหะ) รูปเคารพเท่าที่ค้นพบใน เมืองไทยเป็นพุทธศิลป์แบบ มหายาน สมัย พุณิน (สุวรรณภูมิ) เป็นรูปเคารพมี ๒ ลักษณะ

ก. แบบเงินตราที่ใช้หมุนเวียน

ข. แบบรูปเคารพพร้อมในตัวเป็นเครื่องหมาย ทางศาสนาพราหมณ์

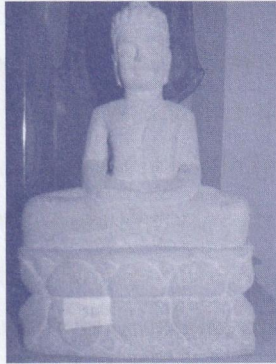
๒. เนื้อดิน เริ่มปรากฏเป็นพระเครื่อง สมัย ทวารวดี และลงมาถึง ศรีวิชัย จนถึงปัจจุบัน คือ รัตนโกสินทร์

* น.ธ. เอก. ป.ธ. ๔, พธ.บ. (บริหารการศึกษา), M.A. (Linguistics), Ph.D. (Linguistics)

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

๓. เนื้อผง ปรางค์ครั้งแรกปลายสุโขทัย คือ พระพิมพ์ที่เรียกว่า "ทับข้าว" ไม่ปรากฏหลักฐานการสร้างสมัยใด สันนิษฐานว่า ก่อนปรากฏพระพิมพ์ "สมเด็จ"

แต่เดิมมักจะเข้าใจว่าพระเนื้อดิน คือ ยุคต้นความจริงเป็นเนื้อดินนั้น ยุคต้นจริงกำเนิดในอินเดียสำหรับประเทศไทยปรากฏยุค "พูนัน" มีแต่ เหรียญเงินตรา - มงคล ไม่ปรากฏรูปเคารพอื่นๆ

ยุคต่าง ๆ ของไทย

พุทธศิลป์ ในประเทศไทยแบ่งออกเป็นยุคต่างๆ ไล่ตามกันลงมาเริ่มตั้งแต่ พุทธศตวรรษที่ ๖ - ๑๐ จนถึงปัจจุบัน คือ

๑. สุวรรณภูมิ (พูนัน)
๒. ทวารวดี
๓. ศรีวิชัย
๔. ลพบุรี
๕. เชียงแสน
๖. สุโขทัย
๗. อุทอง
๘. อโยธยา
- ๙.รัตนโกสินทร์

การพบพุทธศิลป์

โดยการขุดพบ หรือ พบพุทธศิลป์ตามกรุต่างๆ ของพระเนื้อโลหะ แหล่งใหญ่คือวัดราชบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย โดยกรมศิลปากร และทางจังหวัด ร่วมมือกันขุดแต่งโบราณสถาน และ พบสมบัติล้ำค่า รวมทั้ง พระบูชา พระพิมพ์จำนวนมาก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑

จากหลักฐานปรากฏแจ้งชัดว่า พระพิมพ์เหล่านั้นมีมากกว่า ๑๐๐ พิมพ์ เกือบ ๒๐๐ พิมพ์ เป็นการสร้างเพื่ออุทิศส่วนกุศล ให้แก่สองพระเชษฐาธิราช ผู้ล่วงลับคือ เจ้าอ้ายพระยา - เจ้ายี่พระยา

ผู้สร้างคือ เจ้าสามพระยา

ดังนั้นทัศนคติที่ว่า สร้างพระเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา นั้นไม่แน่มเสมอไป เช่นกรณีกรุวัดราชบูรณะ เป็นต้น

ต้นแบบอยุธยาแพร่กระจาย

จากการปรากฏ พระเครื่องเนื้อโลหะที่จังหวัดต่างๆ มีข้อสังเกตชัดเจนคือ พระพิมพ์เหล่านั้นมีส่วนคล้ายกับ กรุวัดราชบูรณะอยุธยา เช่น พิษณุโลก, สุโขทัย, ศรีสะเกษ, อุตรดิตถ์, เชียงแสน, พะเยา, ชัยนาท, สิงห์บุรี, สุพรรณบุรี, สุราษฎร์ธานี (กาญจนดิษฐ์) ฯลฯ พระพิมพ์เนื้อโลหะ ของจังหวัดต่างๆ ดังกล่าวเมื่อนำมาเทียบกับกรุของวัดราชบูรณะจะเห็นว่า คล้ายกันมากเพียงเล็กน้อยแม้แต่ กรุวัดมหาธาตุเพชรบูรณ์

เพราะอะไรเป็นเช่นนั้น

ในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ และจากการศึกษาประวัติศาสตร์พอสรุปได้ สาเหตุที่พระพิมพ์จากกรุวัดราชบูรณะ ทำไมไม่ไปปรากฏในกรุต่างๆ หลายจังหวัด ทราบว่า เมื่อเจ้าสามพระยา โปรดฯ ให้มีการสร้างพิมพ์เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ พระเชษฐาธิราชทั้งสองพระองค์นั้น เป็นยุคอำนาจามมีของกรุงศรีอยุธยาแผ่ไพศาลไปเกือบทั่วประเทศไทย ทรงโปรดฯ ให้สกุลช่างจากดินแดนเมืองต่างๆ เดินทางเข้ากรุงศรี และช่างเหล่านั้นได้ออกแบบพุทธศิลป์ตามแนวคิดของตนอย่างอิสระแม้แต่คนจีนในกรุงศรี ก็ออกแบบและร่วมในกุศลครั้งนี้ (ปรากฏหลักฐานพระพิมพ์ที่มีหนังสือภาษาจีน ปรากฏ) พุทธศิลป์ มีปรากฏแจ้งชัดว่า ฝีมือสกุลช่างเมืองใต้ คือ "พระปทุมกัน" (การปทุมกันดัง)

เมื่อสร้างแล้ว เจ้าสามพระยา คงจะโปรดฯ ให้สกุลช่างเหล่านั้น นำผลงานของตนส่วนหนึ่ง กลับมาบรรจุไว้ในโบราณสถานในจังหวัดของตน ด้วยเหตุนี้ พระพิมพ์สมัยอยุธยาวัดราชบูรณะ จึงปรากฏในหลายเมืองที่ชัดแจ้งอีกเมืองคือ กำแพงเพชร (ฝั่งตะวันออก ฝั่งตัวเมือง) เช่น กำแพงहार้อย ก็มีพบในกรุวัดราชบูรณะ หรือ กำแพงศอก พบกรุสุพรรณบุรี เป็นต้น

สรุปได้ว่า พระพิมพ์เนื้อชิน มีกำเนิด ๒ ประการ คือ

๑. จากการสร้างที่วัดราชบูรณะ
๒. จากสกุลช่างประจำถิ่นที่สร้างขึ้นในถิ่นนั้นๆ

พระเนื้อดิน

พระเนื้อดิน เป็น เนื้อแรกที่กำเนิดในประเทศอินเดียจากหลักฐานบางประการระบุว่า เมื่อพระองค์เสด็จนิพพานลงแล้วมีการสร้างสังเวชนียสถานขึ้นภายหลัง มีการจำลองสังเวชนียสถาน ขนาดเล็กลงเพื่อกราบไหว้บูชาอันรำลึกถึง พระมหากษัตริย์คุณพระธรรม มีการพบรูปเคารพ ใบโพธิ์, ธรรมจักร จนสกุลช่างกรีกสร้างพระพุทธรูปแบบคันธาระ (คันธารราชูร์) ขึ้นในอินเดียสมัยพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช ปกครองอินเดีย รูปเคารพแบบพระพุทธรูปจำลองเนื้อโลหะ จึงเกิดขึ้นมาก่อน โดยสกุลช่างกรีก สกุลช่างอินเดียเริ่มเมื่อสมัยอมราวดี

พระพิมพ์ปรากฏในประเทศไทย

ในประเทศไทย พระพิมพ์ เนื้อดินแบบเล็กหรือประติมากรรมรูปเคารพขนาดเล็ก ปรากฏครั้งแรกบนเมืองไทยคือ สมัยทวารวดี หรือ ๑,๒๐๐ ปีเศษ ล่วงมาแล้ว พระพิมพ์สมัยทวารวดี เนื้อดินปรากฏน้อยมาก ในขณะเดียวกันกลับพบรูปแม่เลี้ยงลูก รูปสัตว์เลี้ยงฯ รูปแม่เลี้ยงลูก หรือแม่อุ้มลูก (เรียกแม่ชื้อ) จะปั้นแบบฝีมือชาวบ้านขนาดใหญ่พอสมควร มี ๒ แบบ คือ

๑. ภาคกลาง เนื้อดินไม่มีเผา

๒. สุโขทัย ศรีสัข เป็นเนื้อดินเคลือบ

สร้างเพื่ออะไร

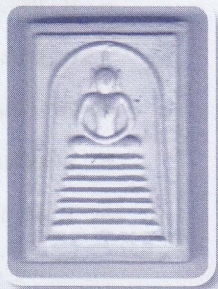
ทัศนคติของชาวบ้านในยุคนั้น (ทวา) มีความเชื่อเรื่องภูติผีปิศาจ รูปแม่อุ้มลูก เรียกตามภาษาไทยโบราณว่า "ตุ๊กตาเสียกบาล" คำว่ากบาลมาจากคำว่า

กะบาละ คือ กะบะภาชนะใส่ของ สานด้วยไม้ไผ่ สำหรับใส่ของ ตักตเสียบบาล ถูกสร้างด้วยความเชื่อว่า บ้านใดคลอดลูกใหม่ก็ดี สัตว์เลี้ยงเจ็บป่วย ก็ดี ฝัจะมากิน ดังนั้น จึงบันดาลรูปแม่อุ้มลูก (หมายถึงหญิงที่คลอด หรือเจ็บป่วย) บันรูปสัตว์-เลี้ยง วัว ควาย ม้า ช้างฯ เมื่อปั้นแล้วก็หักคอใส่ กะบะ (กะบาละ-กะบะ) เอาไปไว้ที่สี่แยกทางเข้า หมู่บ้าน เชื่อกันว่าเป็นทางผีผ่าน เมื่อผีผ่านมาทางนี้ จะเห็น กะบะ ใส่รูปปั้น และของเซ่น เช่น ขนม นมเนย ก็จะแวะกิน และ เชื่อว่า หญิงที่ตนจะมา จับกินนั้นตายแล้ว (เห็นรูปปั้นหักคอ) หรือสัตว์เลี้ยง ตัวนั้นตายแล้ว (เห็นรูปปั้นหักคอ) ก็จะไม่ไปรบกวน รั้งความในหมู่บ้าน

ความเชื่อดังกล่าวจึงปรากฏรูปปั้น คน สัตว์ ในสมัยนั้นมากมาย ทั้งเคลือบ และไม่เคลือบ ทุกวันนี้ ทางสุโขทัย ยังผลิตขึ้นมาใหม่ถอดรูปแบบเดิม เขาว่าเป็นการอนุรักษ์ของเก่า ยังซื้อ-ขายได้ ถ้า เป็นของเก๋าราคาจะสูง เคยพบ "ท้าวเวสสุวรรณ" สูง ประมาณ ๒๐ นิ้ว เคลือบสวอยงามสมบูรณ์ ราคา หลายหมื่นบาท ตักตเสียบบาล ส่วนมากจะชำรุด คือ หักคอ มีการซ่อมใหม่เกือบทุกชิ้น สีส้นสวอยงาม จับตาเพราะเคลือบลงสี ของสุพรรณ นครปฐม ไม่เคลือบ แต่สีดินที่ออกมาจนวลจับตา

พระเนื้อผง

ถึงแม้ว่า ประทับข่าว สุโขทัย จากกรุวัดทับขาว จะ มีอายุมากกว่า พระพิมพ์ สมเด็จก็ตาม แต่วงการก็ ยกให้พระพิมพ์สมเด็จ เป็นต้นกำเนิดพระเนื้อผง

อรหัง และ วัดระฆัง

ยังไม่อาจจะยุติเรื่อง พระสมเด็จอรหัง กับ พระสมเด็จวัดระฆัง ใครมาก่อน เชื่อกันว่า สมเด็จ อรหัง เนื้อผงเป็นของ สมเด็จพระสังฆราชสุก วัด ราชสิทธารา สมเด็จพระสังฆราชสุกนั้นเป็นพระเถระ อาวุโสกว่า สมเด็จพระพุฒาจารย์โต คือแก่กว่า ดังนั้น พระสมเด็จอรหังจึงมีอายุกว่า และเป็น ต้นกำเนิดพระเนื้อผง ทรงสมเด็จพระ สีเหลืองมรกตไม่ขีด

ตำนานเล่าว่า สมเด็จพระสังฆราชสุก ทรง สร้างพระพิมพ์เนื้อผงสมเด็จอรหัง บรรจุไว้ที่ พระ เจดีย์วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ (ท่าพระจันทร์) ทางวัดมหาธาตุแย้งว่า วัดมหาธาตุมี เจดีย์องค์เดียว ข้างโบสถ์ และไม่เคยพัง หรือถูกขุดเจาะแต่อย่างใด เคยพบ อรหัง อีกแห่งคือ วัดสร้อยทอง พระราม ๖ แต่เนื้อ สีเหมือนกัน ดังนั้นเรื่องราวของสมเด็จอรหัง จึงค่อนข้างเลือนๆ ไปสักหน่อยทั้งๆ ที่พระอรหัง อยู่ใน "หลักแสน" ปัจจุบันทุกวันนี้ นักเขียนหลายคน ยังไม่มีใคร ขุดเจาะ จิกเอาเรื่อง สมเด็จอรหัง มาตีแผ่อย่างจะๆ นอกจากไหลตามน้ำ

สุดยอดคือวัดระฆัง พระพิมพ์เมืองไทย ทั้งหมดนับหมื่นๆ ที่ได้รับความนิยมยกย่องเป็น "แชมป์ตลอดกาล" คือสมเด็จเนื้อผง วัดระฆัง โดยเจ้าประคุณสมเด็จพระโต ผู้สร้าง ปัจจุบันองค์ สมบูรณ์งาม "หลักล้าน"

เอกสารอ้างอิง

๑. ภราดร รัตนกุล, พุทธศิลป์สากล พ.ศ. ๒๕๓๕
๒. สมลักษณ์ เจริญพจน์ และคณะ, คู่มือพิพิธภัณฑสถาน พ.ศ. ๒๕๔๘
๓. พิเศษ เจียจันทร์พงษ์ และคณะ, นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมาย พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๒

บทส่งท้าย

หน้าที่ชาวพุทธ

หน้าที่ชาวพุทธมี ๔ อย่าง ดังนี้

๑. เรียนรู้ธรรมะ หากเป็นชาวพุทธ แล้วไม่รู้ว่พุทธศาสนาสอนอะไร ก็ย่อมแสดงว่าท่านยังทำหน้าที่ชาวพุทธไม่ได้ พื้นฐานที่สุดที่ชาวพุทธต้องเรียนรู้คือ อริยสัจ ๔ เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา ต้องรู้จักกฎไตรลักษณ์ คืออนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา รู้จักศีล ๕ มีอะไรบ้าง อย่างนี้เป็นต้น

๒. ปฏิบัติธรรม หากเรียนรู้ธรรมะแล้วหากไม่นำมาปฏิบัติ ธรรมะนั้นก็ไร้ค่า หาประโยชน์ไม่ได้ หน้าที่ชาวพุทธจึงต้องปฏิบัติธรรม

๓. เผยแพร่ธรรมะ หากต้องรู้แล้ว ทราบซึ่งจากการปฏิบัติแล้ว ท่านต้องเผยแพร่วรรณธรรมในรูปแบบการพูด และการเขียน พุทธธรรมเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า การเผยแพร่วรรณธรรมทำให้อายุของศาสนายืนยาวขึ้น

๔. ปกป้องพุทธศาสนา เมื่อเห็นใครทำให้สงฆ์แตกแยกกัน คิดล้มล้างพุทธศาสนา ชาวพุทธที่ดีย่อมต้องลุกขึ้นมาต่อสู้ ปกป้องอย่างเต็มที่เมื่อหันกลับมามองตัวเองแล้ว หน้าที่ของพนักงานที่มีต่อบริษัทหรือองค์กรอย่างไร เทียบเคียงกันแล้ว เราต้องมีหน้าที่ดังนี้

๑. ศึกษากฎระเบียบขององค์กร ความรู้ในงาน

๒. ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบและค่านิยมของบริษัท ตลอดจนแผนงานต่างๆ ของบริษัท ให้ความร่วมมือกับผู้บังคับบัญชาในการทำหน้าที่ขององค์กร

๓. สอนงาน บอกกล่าว โฆษณาประชาสัมพันธ์ ถ่ายทอดอบรมให้ความรู้ในเรื่องงาน มาตรฐานงานและข่าวสารต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรให้มากที่สุด

๔. ปกป้องบริษัทหรือองค์กร เพื่อให้องค์กรอยู่รอด แข่งขัน ได้ และป้องกันภาพลักษณ์ที่เสื่อมเสียไม่ให้เกิดขึ้น

เมื่อเราเป็นชาวพุทธ สิ่งสำคัญคือ ต้องเชื่อในคำสั่งสอนขององค์พระศาสดา